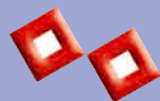

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOG
PLANINARSKOG SAVEZA

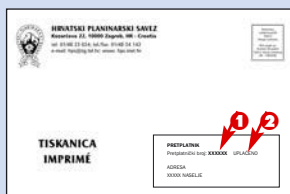
PROSINAC
2006

12

»HRVATSKI PLANINAR« – ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA »CROATIAN MOUNTAINEER« – JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

ČASOPIS »HRVATSKI PLANINAR« izlazi u **11 brojeva** godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj). Prvi broj izašao je **1. lipnja 1898.** Časopis nije izlazio od 1919. do 1921. i od 1945. do 1948., a od 1949. do 1991. izlazio je pod imenom **»Naše planine«.**

PRETPLATA za 2007. godinu iznosi **140 kuna** (za inozemstvo **35 eura**). Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskog planinarskog saveza **2360000-1101495742**, pri čemu na uplatnici, u rubrici **»Poziv na broj«**, mora biti upisan **Vaš pretplatnički broj**. Pretplata za inozemstvo uplaćuje se na račun **SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236**, također uz poziv na pretplatnički broj.

PRETPLATNIK
Pretplatnički broj: XXXXXX UPLAĆENO
ADRESA
XXXXX NASELJE

NAJNOVIJE PLATNICE
Pretplata: 140,00
Adresa pretplatnika: XXXXXX
Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb
XXXXX
2360000-1101495742

VAŠ PRETPLATNIČKI BROJ (1)

otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate, uz adresu ćete moći vidjeti naznak o obavljenoj uplati. Tako možete provjeriti je li Vaša uplata za tekuću godinu uredno primljena i evidentirana u Hrvatskom planinarskom savezu (2).

NOVI PRETPLATNICI, odnosno zainteresirani za primanje časopisa, trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti Hrvatskom planinarskom savezu. Za nekoliko dana poštom će primiti uplatnicu i brojeve koji su izašli od početka godine, a zatim će, nakon uplate, svaki mjesec na svoju adresu redovno primiti svoj primjerak časopisa.

CIJENA POJEDINAČNOG PRIMJERKA je **15 kuna** (+ poštarina).

CJENIK OGLAŠAVANJA šaljemo zainteresiranima na zahtjev.

SURADNJA: Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Krajnji rok za primitak priloga je deseti dan prethodnoga mjeseca (20 dana prije izlaska broja). **Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova**, posebno dužih priloga. Svi se primljeni materijali na zahtjev vraćaju autorima. **Prednost imaju** prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na DVD-u, CD-u ili disketi, ali ne unutar Wordovih dokumenata!). Detaljnije upute nalaze se na web-stranici časopisa.

WEB-STRANICA ČASOPISA: www.plsavez.hr/hps/HP

STAVOVI i mišljenja izneseni u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskog planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

NAKLADNIK

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@plsavez.hr
<http://www.plsavez.hr>

UREDNIŠTVO

e-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@plsavez.hr

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Alan Čaplar
Palmotićeva 27, 10000 Zagreb
e-mail: caplar@plsavez.hr
mob.: 091/51-41-740
tel.: 01/48-17-314

UREDNIČKI ODBOR

Damir Bajs
Darko Berljak
Vlado Božić
Faruk Islamović
Goran Gabrić
Željka Kasapović
Zdenko Kristijan
Branko Meštrić
Krunoslav Milas
Željko Poljak
Robert Smolec

LEKTURA I KOREKTURA

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

TISAK

Ekološki glasnik, Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

HRVATSKI PLANINAR

Godište
Volume **98**

Broj
Number **12**

Prosinac – December 2006

TEMA BROJA

Internetska stranica HPS-a www.plsavez.hr

SADRŽAJ

www.plsavez.hr410

Branko Meštrić i Jure Kodžoman

Igra oblaka i sunca na Gran Paradisu i

Mont Blancu414

Slavko Patačko

Na velikoj lađi420

Faruk Islamović

Veliki Draški vrh i Tosc425

Damir Bajs

Planinarski kalendar za 2007. godinu428

Subra i njezine silne stijene430

Gordana Burica

Dragićeve špilje u Svilaji433

Vlado Božić

Bila sam na Mjesecu436

Jasna Žagar

Planinarski putovi441

Planinarski tisak441

In memoriam: Ružica Henneberg442

Pisma čitatelja442

Vijesti443

Kalendar akcija446

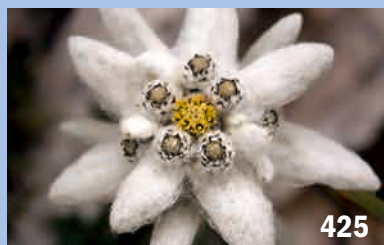
Sadržaj 98. godišta »Hrvatskog planinara«447

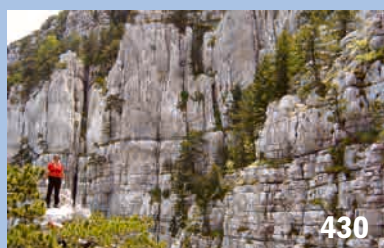
www.plsavez.hr

Gran Paradiso i Mont Blanc

Veliki Draški vrh i Tosc

Orjen i Subra

SLIKA NA NASLOVNICI

Pogled s Kredarice prema Stenaru i Razoru

foto: Darko Berljak

www.plsavez.hr

Nova internetska stranica HPS-a

Branko Meštrić, Zagreb i Jure Kodžoman, Sinj

Otkada je 1999. godine otvorena prva web-stranica HPS-a na adresi *pubwww.srce.hr/hps* pa zatim na *hps.inet.hr*, te su stranice postale središnje planinarsko mjesto na hrvatskom Internetu. Istodobno, počelo se u HPS-a na raznim razinama razmišljati i razgovarati o sadržajima koji bi se trebali naći na web-stranici HPS-a te o načinu njihove prezentacije. Prirodno, sadržaj se razvijao usporedno s porastom broja posjetitelja web-stranica Saveza, no zbog velike količine materijala i vrlo raznolike djelatnosti unutar HPS-a, bio je uvijek dostupan tek razmjerno malen dio sadržaja koji bi posjetiteljima interneta bili zanimljivi.

O pitanju kako prezentirati HPS, planinarstvo i planine, a istodobno zadovoljiti potrebe, mogućnosti i želje svih komisija, društava i planinara bilo je raznih, čak i izrazito kvalitetnih ideja, ali nijedna nije naišla na dovoljno veliko oduševljenje, a ni na plodno tlo kod planinara. Svako kao da je nešto nedostajalo. Jedno je od ključnih pitanja bilo kako osmisлити jednostavan i pregledan web za preko 200 samostalnih subjekata, planinarskih društava, najčešće bez profesionalnih i stručnih suradnika, dapače, s mnogo nevjestih za internet, ali vrlo upućenih u planine i planinarstvo.

Negdje u veljači ove godine sinula je jedna smjela ideja – nešto sasvim drugačije, novo na ovim stranicama: wiki! Ako ne računamo dvije godine raznih pilot projekata, testiranja i ispitivanja mišljenja, od prve ideje trebalo je samo tri mjeseca instalacije, prevođenja i prilagođavanja wikija saveznim potrebama, odnosno, paralelnog rada na koncipiranju sajta, prikupljanju i prilagođavanju materijala, i krajem svibnja nova je stranica već bila ne samo živa, već i ugodno popunjena informacijama, otvorena i spremna za rad svima koji to žele i mogu.

Internet uživo

Budući da više raznih saveza i političkih stranaka ima istu kraticu kao i Hrvatski planinarski savez (Hrvatski plivački savez, Hrvatski plesni savez, Hrvatska pučka stranka...) internetska domena *www.hps.hr* već je davno zauzeta, pa je za novu adresu Hrvatskog planinarskog saveza odabrana domena *www.plsavez.hr*. Iako je ime u početku zvučalo čudno, nekako smo srcem srasli uz njega, pa sada sve planinarske aktivnosti Saveza koje se odvijaju na internetu zovemo interno jednostavno »plsavez«.

Osim toga, i skućili smo se – dok smo do prije bili podstanari kod Iskon interneta, za novu domenu Savez je kupio poslužitelj, a Hrvatske šume, kao sponzor, dale su vezu na majku svih mreža i sada postojimo na svom vlastitom serveru, dakle doslovno – svoji na svome. Ako nas trebate, slobodno potražite: *www.plsavez.hr*.

Smisao ovog članka nije zamarati čitatelja nepotrebnim tehničkim detaljima, ali za znalce napomena da iza adrese *www.plsavez.hr* stoji *Debian GNU/Linux* operativni sistem, *Moin-Moin* wiki »motor« koji smo sami prilagodili svojim potrebama, te *Exim mail server* za elektronsku poštu. Stroj je P4 na 2.8GHz i 512 Mb RAM-a, te 160 Gb diska. Cijev prema internetu široka je 10 Mb/s. Administratori su Branko Meštrić i Jure Kodžoman, a za tehnički se dio skrbe Jure Kodžoman i Davor Očelić.

Tko održava podatke na stranici HPS-a

No, reći ćete – što je tu tako posebno? Pa danas svaki mali obrtnik i srednji poduzetnik ima svoju domenu i stranice. To je istina, ali... HPS je savez koji okuplja preko 200 raznih društava, različitih profila i interesa. A u tim članicama djeluje više od 20000 planinara: penjača, alpinista i speleologa. Cilj je zato bio

izraditi mjesto koje će okupiti sve naše članice, dati potrebnu informaciju svakom našem (sadašnjem i budućem) članu, cijelom svijetu, a i bližoj okolini. Ujedno je bio cilj osigurati da svaka članica i svaki član koji to želi i nešto malo zna, može doprinijeti oblikovanju i sadržaju na tom webu. Do sada, osim Planinarskog foruma, stranice HPS-a gotovo da i nisu imale nikakvu interakciju sa članstvom.

Princip wikija to omogućava: onaj tko ima informaciju iz prve ruke pozvan je, čak i izazvan, da informaciju podijeli sa svima drugima. Svatko tko primijeti pogrešku, zastarjelu informaciju ili uoči da nešto nedostaje pozvan je da tu informaciju promijeni. Kako? Otići će na internetsku stranicu, kliknut će »Uredi« – i promijeniti je ili napraviti novu stranicu! Za to ne treba biti nikakav specijalni web dizajner, programer ili veliki poznavatelj računala, već samo dobar poznavatelj planine. E to je wiki!

Za planinare bi se moglo reći da su specifična zajednica osobenjaka koji vole planine i koji se udružuju radi zajedničkog planinarenja, ali i radi zajedničkih interesa. Jednako im može biti hobi lunjanje planinom i prikupljanje podataka o nekoj planini, nekima čak i pisanje o planinama. Sigurni smo da će se oko ovog projekta s vremenom okupiti velik broj zanesenjaka, koji će obraditi sve važne podatke o hrvatskom planinarstvu i planinama. Spomenimo tek kao lijep primjer da se već na početku projekta pojavio Vibor, kojeg znaju tek redoviti posjetitelji Biokova, koji je sam, iz čiste ljubavi prema Biokovu, opisao većinu pristupnih putova na

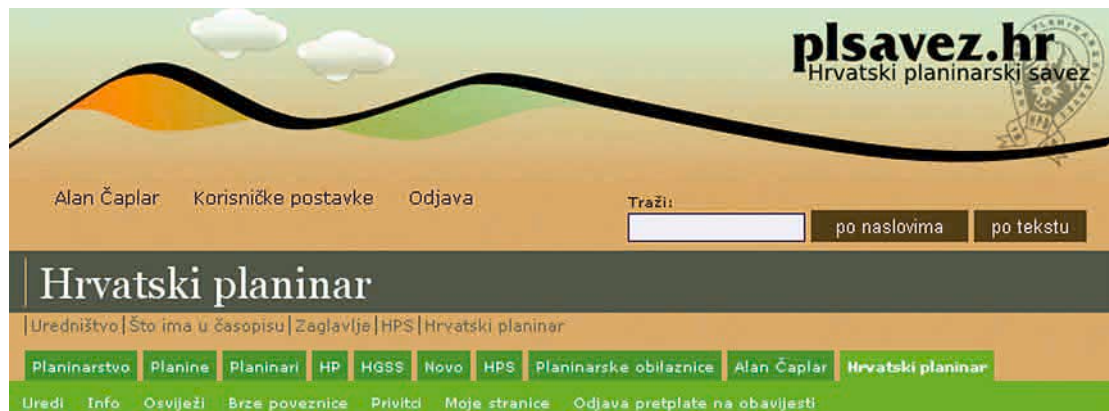
ALAN ČAPLAR

Administratori Davor Očelić, Jure Kodžoman i Branko Meštrić kraj netom postavljenog računala na kojem se fizički nalazi www.plsavez.hr

mnoge biokovske vrhove. Takvih primjera ima sve više i više, a mi se nadamo da će se naša wiki obitelj proširiti i da ćemo imati ne samo najsvježije opise svih hrvatskih planina, kuća, putova, jama i stijena, već i našim članovima zanimljivih stvari izvan naše domovine. A možda jednog dana netko sve to odluči i prevesti na taj univerzalni svjetski jezik. I na to smo spremni.

Dakle, na webu HPS-a danas svaka članica ima svoje stranice koje može sama postavljati i održavati, svaki planinarski dom i kuća ima svoju stranicu, a svaki pravi planinar koji to želi može oblikovati i postaviti svoje osobne stranice.

Zaglavlje web-stranice www.plsavez.hr – ključan gumbić je »URED« – prvi lijevo dolje (na zelenoj traci)

Polazište je, dakako, da svako društvo brine o svojim stranicama i, ako ima dom, da održava podatke i o njemu. Sve to radi već ovog trenutka, učinkovito, jednostavno i sigurno.

Što i zašto Wiki?

Ako vam se sama riječ *wiki* čini čudnom i egzotičnom, sasvim ste u pravu. Naziv dolazi od havajske riječi koja označava nešto jednostavno i polako. A otprilike zato smo i odabrali wiki tehnologiju.

Glavno je da svatko tko to želi može krajnje jednostavno oblikovati kvalitetan i upotrebljiv internetski sadržaj. Da biste postavili svoju stranicu na internet ne treba vam doslovno ništa – samo pristup internetu. Ako možete surfati po internetu – a to znači da imate vezu i da ste pismeni – znači da možete kreirati i svoje stranice na www.plsavez.hr. I to bi, što se wikija tiče, bilo sve.

Ipak smo namjerno malo zakomplicirali, jer bi bilo nezgodno kad bi baš svatko, »sa ceste«, mogao doći i »brljati« po svojim, ali i tuđim

stranicama. Stoga smo uveli uvjet da svi suradnici wikija moraju biti članovi HPS-a i da se moraju predstaviti svojim imenom i prezimeom kad žele nešto raditi.

Kad jednom uđete, možete raditi zaista sve na svojim, ali i na tuđim stranicama: možete izbrisati nečiji višesatni trud i napisati da se Svilaža nalazi u Slavoniji. No, Wiki bilježi tko je kada što radio, a sigurno ne biste razbijali tuđe prozore kad biste znali da kod svakog prozora piše »razbio taj i taj, jučer u 12:48«. Za razliku od razbijenih prozora iz primjera, na Wikiju nema ni brige oko staklarskih radova: tu postoji mali vremeplov koji će vratiti stanje na trenutak prije nego se nezgoda dogodila. Dakako, već sljedeći put Wiki neće pustiti nevaljalca da pristupi.

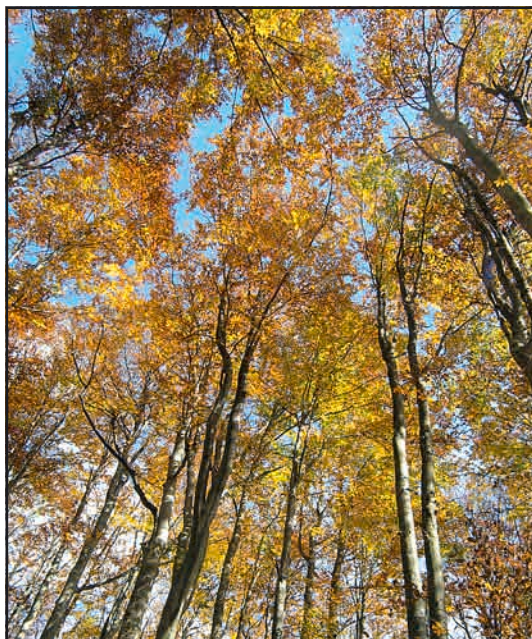
Što ima na webu HPS-a?

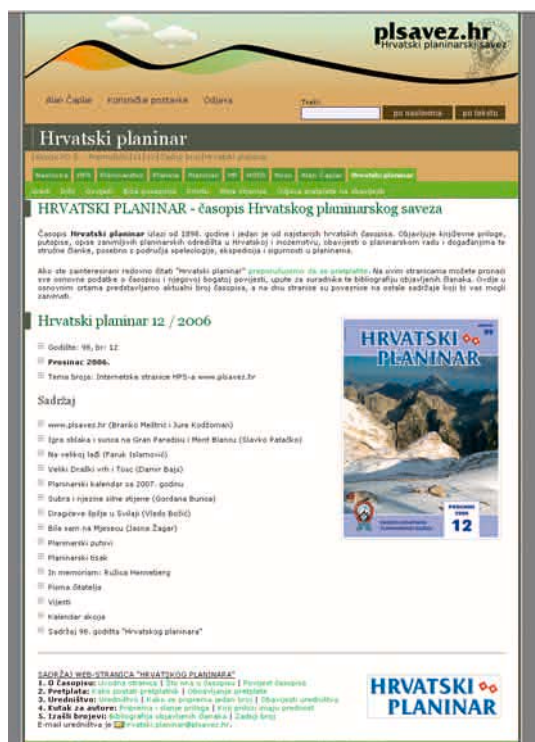
A sad malo prizemnih stvari. Najprije – ove internetske stranice postavio je HPS i logično je da su one najprije (ali to i nije najvažnije!) i službene stranice te organizacije, dakle svojega vlasnika. To je normalno i smisleno, od internetskih stranica jedne ozbiljne organizacije to se očekuje. Međutim, glavna namjera i namjena ovih stranica jest da upravo adresa www.plsavez.hr bude središnja adresa na kojoj se u ovoj zemlji mogu dobiti sve informacije koje imaju ikakve veze s planinarstvom, planinama i planinarima. Želimo da svatko tko na internetu potraži informaciju s ovih područja zakuca upravo na naša vrata. Dakle, da plsavez.hr bude hrvatski planinarski portal.

Radi lakšeg snalaženja, pojasnimo detaljnije svaki dio.

Cjelina **Planinarstvo** okuplja sve stranice koje se bave formalnom strukturom planinarske organizacije, sastavom i djelatnošću tijela HPS-a te planinarskim djelatnostima. Svaka članica HPS-a, dakle svako planinarsko društvo, ima ovdje svoju internetsku stranicu koju može samo uređivati i nadograđivati, ali može i s nje napraviti preusmjerenje na svoje postojeće klasične web-stranice, ima li ih. Tu su stranice svih komisija HPS-a, svih djelatnosti u Savezu itd.

Cjelina **Planine** još je jasnija. Tu su internetske stranice svih planina, ali i većine planinarskih putova i obilaznica, planinarskih kuća...

U trenutku izlaska časopisa »Hrvatski planinar«, sadržaj novog broja već je na svojoj internetskoj stranici

dakle svega što se odnosi na planine. Netko tko bi htio urediti, recimo, katalog gorskog cvijeća, radio bi to na ovom dijelu.

Planinari. Treći glavni segment posvećen je planinarima i mjesto je koje govori o planinarima i za planinare, gdje planinari mogu reći svoju. Već u startu ovdje možete pronaći web-stranice s podacima o više od 800 najuglednijih hrvatskih planinara iz povijesti i sadašnjosti, osobne stranice svakog pojedinca tko želi postaviti svoje stranice, a pronaći ćete tu i poneki zanimljiv članak, korisnu informaciju, koristan link. Osim toga, tu se nalazi i najpopularniji dio starih web-stranica, Planinarski forum (*forum.plsavez.hr*) u novom ruhu. On je ostao ono što je bio i na starim stranicama, ali smo proširili opseg tema na njemu, pa sada djelomično služi i za koordinaciju članova wikija, koji na njemu rješavaju određene nejasnoće.

Osim ova tri osnovna segmenta, tu su i **stranice HGSS-a**, članice HPS-a, a istodobno i samostalne službe, a naravno da na webu moraju biti i **stranice HPS-ova časopisa »Hrvatski planinar«**.

Časopis je predstavljen najavom sadržaja novih brojeva, ali i arhivom iz njegove bogate stogodišnje povijesti, a tu su i korisne upute za autore članaka.

Kako nam se pridružiti

Jeste li na stranicama primijetili kakvu pogrešku, piše li negdje da je na vrhu gumeni žig, a vi ste jučer primijetili da je potrgan, ne oklijevajte i pošaljite prijavu sa svojim podacima o članstvu, imenom, prezimenom i adresom na e-mail prijave@plsavez.hr i potrudit ćemo se da vrlo brzo postanete dio naše obitelji. Nakon toga, što god da vam zapne za oko moći ćete lako promijeniti čim se navečer vratite do svog interneta.

Bavite li se nekim posebnim segmentom planinarstva, imate podatke koji bi mogli biti korisni i drugim planinarima, znate li i pišete zanimljive stvari o planinama ili nečemu od interesa za planinare – također ste pozvani da se prijavite. Ako pak imate nove velike ideje ili čak mislite da sve ovo nije dobro – javite se, udite u tim, i počnite raditi. Sve ovo do sada napravili su volonteri entuzijasti i naravno da će budućnost ovog sajta određivati samo dobra volja, znanje i inventivnost upravo vas, nekih budućih planinara-znalaca dobre volje i široka srca.

Zanimljive činjenice i brojke

Kao zanimljivost, dovoljno je možda reći da je i ovaj članak napisan na wikiju. Statistike radi, reći ćemo da se na wikiju trenutno nalazi 2300 stranica koje mjesečno posjeti oko deset tisuća ljudi. Mjesečno se pregleda oko 100.000 stranica, što znači u prosjeku deset po posjeti. Najviše smo posjećeni u vremenu od 9–17 sati, i to tijekom tjedna. Osim toga, možda je zanimljivo napomenuti da je za potrebe ovog projekta Jure Kodžoman potpuno preveo MoinMoin wiki alat na hrvatski jezik, te za nj izgradio i temu, koja je danas i službeno MoinMoin tema. Neko vrijeme dizajn stranica www.plsavez.hr bio je na top-listi 10 najboljih wiki stranica u svijetu.

Igra oblaka i sunca na Gran Paradisu i Mont Blancu

Slavko Patačko, Zagreb

San je dosanjan. Osvojen je Mont Blanc, najviši vrh Alpa, a donedavno i najviši vrh Europe. Raspadom SSSR-a primat mu je oduzeo Elbrus, u masivu Kavkaza, koji sa svoja 5633 m daleko nadvisuje sve alpske vrhove.

Pošto smo u Samoboru pokupili jedinog ženskog člana naše peteročlane ekipe, krenuli smo prema Pontu, u dolini Savarenche (Val Savarenche), gdje počinje staza za dom Vittorio Emanuele. Plan je sljedeći: prvo se popeti na Gran Paradiso, radi aklimatizacije, a onda u iduća dva do tri dana osvojiti Mont Blanc, naravno, dopusti li nam vrijeme.

Pravac putovanja je Ljubljana – Trst – Venecija – Milano – Aosta. U Aosti silazimo s autoceste i lokalnom cestom nastavljamo još nekoliko kilometara do skretanja za Val Savarenche. Put baš nije prošao u najboljem redu. Poslije Milana, pri brzini od 150 km na sat, probušila nam se prednja desna guma i pri zaustavljanju se toliko oštetila da ju je bilo nemoguće popraviti. Tako su nam barem rekli u vulkanizerskoj radionici u Aosti. »Jedino je rješenje nova guma«, značajno se smješkao naš majstor u crvenom kombinezonu. Cijena? Prava sitnica! Kad su mu iz usta izletjele brojke,

samo smo se pogledali i povukli na konzultacije. Nakon kraćeg vijećanja, izgovorili smo: »Grazie!«, na tečnom talijanskom, i pozdravili se sa simpatičnim majstorima u crvenim kombinezonima.

Glede nevolja s autom, to nije bilo sve. Samo dva dana prije polaska nazvao me Pero i žalosno priopćio da mu je otkazala klima u autu te da smo osuđeni na znojenje tijekom tako dalekoga puta. Kety je na to odmah dobacila da to nije dobar znak i da se dobro pripazimo. Eto, »coprnica« Kety dijelom je imala pravo.

Od Ponta na Gran Paradiso i natrag

Staza od Ponta do doma nije markirana i po kvaliteti sliči Leustekovoj stazi na Sljeme. Dom Vittorio Emanuele izgrađen je na visini od 2732 m, a društvo mu prave dva tritisućnjaka i maleno jezero. Za bajku je potrebno još samo malo mašte. Gore je pravi krkljanac, no mi smo na vrijeme rezervirali spavanje pa nas gužva nije prestrašila.

Ceone svjetiljke prvih penjača počele su svjetlucati na padini iznad doma već oko dva ujutro. Uskoro smo i mi krenuli. Razdanilo se kod prvog ledenjaka. Stavljamo dereze. Penjači ispred nas većinom su navezani. Mi smo se pak dolje dogovorili da ćemo ići pojedinačno, bez naveza.

Sa svakim novim korakom otvaraju se novi prizori, a kako se približavamo čarobnoj granici od 4000 metara, scena je sve bogatija i sve više dominira glavni glumac Mont Blanc. Svuda uokolo vječiti je snijeg i led. Kako se čovjek osjeća neznatnim u ledenom prostranstvu!

Dobro mi ide. Ne osjećam nikakve tegobe zbog visine. Prije malenoga sedla, na kojem ostavljam štapove i dereze, treba prijeći preko pukotine ne šire od metra, no zato duboke toliko da vas prođu trnci kad pogledate u nju. Prije-laz omogućava maleni ledeni mostić, koji sam, za svaku sigurnost, preskočio. Što je sigurno, sigurno je. Sa strane su prislonjene željezne ljestve – jedino rješenje u slučaju da se mostić uruši. Vršna stijena izgleda kao hrpa velikih lego kocaka, ne viša od tridesetak, niti duža od sedamdesetak metara, koja se blago uspinje.

Poteškoće nastaju tek nekoliko metara prije samoga vrha. Stijena ispod koje zjapi duboka provalija osigurana je samo dvama spito-

Autor teksta na vrhu Gran Paradisa

vima, međusobno udaljenima dva i pol do tri metra. Taj se dio obično prelazi tako da jedan penjač osigurava drugoga. No, ako se ne bojite visine, taj dio možete, uz malo pozornosti, i odsolirati.

A onda vrh! Gran Paradiso – 4061 m. Obgrlivši kip Madone, s mislima uza svoje najmilije, poziram lagano zbunjenom Čehu koji je u trenutku napravio dvije nedopustive pogreške. Najprije je moju hrvatsku zastavu prekrstio u jugoslavensku, na što sam ja samo zakolutao očima, a glavom mi je preletjelo kako bi bilo zgodno češkoga nezalicu ritnuti nogom, a zatim je počeo i nešto »šarafiti« po mojem foto-aparatu. Ukočio se kad sam vrisnuo: »Pa što radiš?« Ne znam je li me razumio, samo je klimnuo glavom, ali fotke su na kraju »ispale« dobre.

U kamp smo se spustili kasno popodne. Hladna voda iz korita imala je čudotvoran učinak na naše umorne noge. Veseli smo i sretni, a kako i ne bismo bili: iza nas je najviši vrh Italije, a u našim rukama najbolje pivo na svijetu, stara dobra »žuja«.

Na sreću, rendžer nas je probudio kad smo se već naspavali. Da ne bismo plaćali noćenje u kampu, zavukli smo se sa šatorima u šumicu udaljenu nekoliko kilometara od Ponta (kampa) i tamo prenoćili. Tu stratešku odluku donijeli smo još sinoć, a prihvaćena je jednoglasno. Zašto bismo plaćali noćenje u kampu kad uokolo ima toliko lijepih mjesta gdje se mogu postaviti šatori? (Napominjem da je u ekipi bio i jedan Podravac.)

Kroz Mont Blanc pa na njega

Prije no što smo posjedali u naš *sharan*, šutke smo se navirili u smjeru prednjeg dijela auta, gdje je svojim izgledom odskakala pričuva guma. Pred nama je bio put u Francusku. Prolaskom kroz 11 i pol kilometara dugačak tunel, koji je prokopan ispod samog Mont Blanca i nosi njegovo ime, ulazimo u Francusku. Inače, Mont Blanc se nalazi na samoj talijansko-francuskoj granici, a svojataju ga kao svoj najviši vrh i Talijani i Francuzi.

Za bazu u sljedeća tri dana izabrali smo kamp Les Cimes, koji se nalazi između Chamonixa i Les Houchesa. Još kod kuće, prije puta, pomno smo pratili vremensku prognozu, jer bez dobrog i stabilnog vremena možete zaboraviti na Mont Blanc. S naših TV-ekrana danima su

nam se smješkale poznate meteorološke »face« i govatile da je cijela zapadna Europa pod utjecajem snažne anticiklone te da će takve vremenske prilike još dugo potrajati. Krasno! Avantura može početi.

No sad, kad u planinarskoj kući u Chamonixu zabezeknuti gledamo u oglasnu ploču s vremenskom prognozom, ne možemo vjerovati svojim očima: promjenljivo, nestalno, mogući grmljavinski pljuskovi! Kao da su nam u trenutku sve lađe potonule. Pitamo jednog zaposlenika za mišljenje. Osim što je potvrdio točnost prognoze, savjetovao nam je da sutra nipošto ne krenemo gore već da pričekamo do četvrtka. Grom i pakao! Da čovjek ne povjeruje!

Pošto smo se malo pribrali, dogovorili smo se da ćemo sutradan ujutro, čim se kuća otvori, doći po svježije informacije. Grmljavina, a začas i hladna kiša, podsjetile su nas da su dežurni meteorolozi dobro obavili svoj posao.

Kiša se dobro ispadala tijekom noći. Prestala je tek prije svitanja. Izvlačim se iz šatora. Svježje je alpsko jutro, bez oblaka, vedro, s divnim vidicima prema našoj planini. Međutim, naše nade da su se prognostičari malo »prešli«, ubrzo su splasnule kad smo u planinarskoj kući s nevjericom pročitali nove vremenske materijale. Ništa nova. Isto kao i jučer, čak i gore,

Zasnieženi vrh Mont Blanca iz kampa »Cime«

Kozorog kod prve veće strmine na putu prema domu Tete Rousse

jer sad i za četvrtak najavljuju loše vrijeme, a za uspon predlažu tek petak. Ako je tome tako, možemo se odmah pokupiti za Zagreb ili se što brže spremi i krenuti gore, pa što Bog da!

Domovi su udaljeni jedan od drugog oko tri sata hoda i sklonit ćemo se u njima u slučaju nevremena. Živčano sam mlatarao rukama, naglašavajući svaku riječ. Rečeno – učinjeno! U kampu smo postigli svjetski rekord u brzini spremanja stvari i, na sreću, ništa nismo zaboravili.

Zvuk iz crnog oblaka

Vrijeme je još uvijek kao ujutro: vedro i sunčano. Iz Les Houchesa smo se gondolom podigli do gornje postaje, Bellevue, odakle se dalje vozimo malenim vlakom, bolje reći tramvajem, koji pokreće sustav zupčanika.

Kad smo na posljednjoj postaji, Nid d'Aigle (2386 m), izašli iz tramvaja, bilo je oko jedan sat poslijepodne. Odmah smo primijetili prijetuće tamnoplave oblake, koji su sa zapada putovali baš u smjeru gdje se otprilike nalazi prvi dom. Prva kišica uhvatila nas je već na prvoj padini. Na sreću, brzo je prestala.

Iznad pastirskoga stana, na zaravni, odakle staza u zavojima svladava oštru strminu, imali smo susret i kratki *foto session* s desetak kozo-

roga, koji su nam prilazili gotovo nadohvat ruke. Ipak smo se držali malo podalje i s poštovanjem gledali u njihove dugačke, oštre rogove.

Sad smo već prilično visoko, oko 3000 metara. Najednom se zamračilo. Prekrili su nas gusti, crni oblaci i vidljivost se smanjila na nekoliko metara. Izlazimo na maleno sedlo, gdje staza prividno završava. U novonastalim uvjetima ne uspijevamo otkriti gdje se nastavlja. Što sad? Srećom, začulo se brundanje agregata iz doma. Vučeni poput magneta tim spasonosnim zvukom, nismo ni primijetili, sve dok nam se gojzerice nisu počele opasno sklizati po ledu, da hodamo zaleđenom kosinom. I kao da to nije bilo dovoljno, iznenada se na nas obrušila gusta solika, toliko gusta da nikada za takvo što nisam ni čuo, a kamoli doživio.

Srećom, dom je zaista bio blizu. Dok smo se unutra pokušavali pribitati i posušiti opremu, vani se događalo nešto što bi se moglo nazvati vremenskim fenomenom: ne samo da je prestalo padati, već se i potpuno razvedrilo. Tamni oblaci preselili su se na planine tamo daleko s druge strane Chamonixa, a još uvijek visoko sunce obasjavalo je oko 600 metara visoku stijenu, na čijoj se oštroj litici smjestio dom du Gouter (3817 m).

Ruski rulet

Ohrabreni provalom lijepog vremena, brzo pakiramo stvari, naguravajući se s Kinezima, koji su doslovno okupirali dom Tete Rousse, i odlazimo prema stijeni između dva doma. Tu je prijelaz koji od milja zovu »ruski rulet«. Treba prijeći preko tridesetmetarske, kamenjem pokrivene ledene strmine, koja razdvaja greben kojim smo došli i drugi, srednji, kojim se nastavlja staza. Taj se dio u pravilu prelazi ujutro, kad je temperatura još niska i kad je ledenjak dobro zamrznut. Popodne, kad temperatura naraste, sve to otpusti i tada se na prijelaz obrušava na tone kamenja.

Kad smo došli do »ruskog ruleta« bilo je kasno popodne i upravo se s visine od oko 200 metara obrušavao jedan takav slap. Obično sve počne sitnim kamenjem, koje pokrene ono malo veće, a onda se stvori prava lavina, da bi naposljetku zrakom letjele gromade nerijetko teške više desetaka kilograma. Tutnjava i lom, čiji se zvuk odbija o okolne stijene, jezoviti su. Nakon nekoliko minuta sve se smiri. To traje desetak sekundi i onda se ponovno sve pokrene. U tim kratkim intervalima trebalo je pretrčati to nadasve opasno mjesto.

Dok se penjemo grebenom, dom nam je stalno iznad glava i imamo osjećaj da nam je svakim korakom sve dalje, a ne bliže. A onda se, otprilike pola sata prije nego što smo zakoračili u sigurno okrilje doma, vrijeme opet poigralo s nama. U početku susnježica, a zatim gust snijeg začas su zabijelili okolinu. Prošlo je 9 sati navečer kad smo ušli u sablasno prazan dom. Nije nam mnogo trebalo da shvatimo o čemu se radi. Oni koji su imali rezervaciju davno su otišli na spavanje, a svi oni koji su danas namjeravali ići gore, ostali su u dolini čekati bolje vrijeme. Čast iznimkama! Odmah smo zauzeli svaki svoj stol i zavukli se u vreće.

S Mont Blancom nema šale

Dva su sata ujutro. Pale se svjetla. Po komešanju koje je uslijedilo, može se naslutiti da je vrijeme za buđenje. Moramo se maknuti i osloboditi stolove za doručak onima koji se spuštaju iz spavaonica, jer je valjda u aranžman uključen i taj za njih nezaobilazan obrok. Stisnuli smo se onako sneni oko jednog stola u kutu sobe i

pričekali da se nastala zbrka i strka malo primire pa da se možemo na miru spremirati. Pustili smo i posljednje penjače, a potom i sami odlazimo u mrklu noć.

Jako je hladno i puše ledeni vjetar. Ispred nas je desetak naveza. Cijela se padina svjetluca i krijesi od svjetiljaka penjača. Najedanput su se svjetla zaustavila i počela nekako čudno kretati. Trljam oči, žmirkam i tresem glavom. Prva pomisao koja mi je prostrujala cijelim bićem bila je: »Prasnula me visinska. Ma, nije moguće!?« Ali svjetla se zaista vraćaju. Jedan od vodiča dobacio nam je u prolazu da ne žele riskirati po tako ružnu vremenu. Svi su se spuštali. Niti jedno svjetlo više nije ispred nas.

No, po nekakvim se slabo vidljivim tragovima čini da je netko ipak nastavio. Po izlasku na zaobljeni vrh, na kojem se smjestio dom du Gouter, tragovi su nestali. Što sad? Ostati pribran u ovakvim situacijama od presudne je važnosti. Trebalo je nešto učiniti. »Ostanite na okupu, a ja ću napraviti jedan krug, možda što pronađem.« Redam očenaše i njuškam uokolo ne bih li našao nešto što bi upućivalo na tragove. No, uzalud. Vjetar je sve izbrisao.

Odjednom, kao da se nešto ukazalo. Malo sam bolje naciljao čedom svjetiljkom i sam sebe nagovorio na zaključak da je to otisak gojzerice. Mora da sam bio prilično uvjerljiv, jer su ostali krenuli za mnom. Prvo sramežljivo, a onda sve jače, na istoku se počelo pojavljivati danje svjetlo, a noć i oblaci bili su na pravome putu da izgube još jednu bitku. Tada smo ih ugledali! Sklonište Vallot i meteorološku postaju.

Veličanstveni Mont Blanc

Smrad i nered što smo zatekli u skloništu, u koje se ulazi kao na tavan, nisu bili dovoljno jaki argumenti. Pobacali smo se na vlažne madrace, a prostorijom je začas zavladao zvuk ujednačenog disanja. Instinktivno su mi nakon petnaestak minuta iz grla pobjegle dvije riječi, koje bih u tom trenutku najradije smjestio duboko u želudac: »Idemo, ljudi!« Mogu zamisliti kakav je to udarac bio za njihove uši.

Navezali smo se i krenuli. Čekao nas je veličanstveni Mont Blanc. Nebesko plavetnilo i sunce na djelu. I ta nestvarna, čudesna planina.

TOMISLAV MARKOVIĆ

Djevičanska ljepota vrha Mont Blanca

Ogromna, strašna i prelijepa. I mi. Osjećam se počašćenim i privilegiranim. Dopustila mi je ne samo da joj se približim, nego i da gazim njezinim strminama!

Divljenje i radost. I moji ranojutarnji krmelji, tjerani suzama. Dižem pogled k nebu i zahvaljujem Savršenstvu. Hvala Ti što si nam odškrinuo vrata i pokazao dio raja!

Daleko ispred nas, duboko u njedrima planine, ugledali smo šest malih crnih točkica. To su znači »krivci« za noćasnje tragove.

Polako napredujemo, nogu pred nogu, ali ide. Pred samim vrhom planina nam je još jednom pokazala svoju zlu ćud. Počela je snježna mećava, koja nas je dopratila do samoga vrha.

Bilo je točno podne kad smo stupili na Mont Blanc, planinu visoku, po najnovijim mjerenjima, 4810 metara i 40 centimetara. Nije nam dopustila nikakvo veselje i pretjeranu radost. Tek kad sam skinuo rukavice i smrznutim prstima stavljao novi film u fotoaparatus, osjetio sam koliko je hladno i kako planina može biti opaka. Brže-bolje smo se poslikali i krenuli natrag. Oluja je nakon nekog vremena

prestala i do Vallota je vrijeme opet bilo vrlo lijepo. Onda je malo sniježilo, pa se opet razvedrilo i tako stalno, do Gouter. Kad smo se već smjestili u domu, koji je za razliku od prethodne noći bio dupkom pun, otvorilo se nebo i počela je padati gusta solika, ista onakva kakva nas je uhvatila dan prije kod Tete Rousseau.

Poslije još jedne noći na stolovima, napuštamo Gouter. Tijekom noći sve se smrznulo, pa je silazak zaleđenim stijenjem bio sve samo ne ugodan i lagan. Na sajlama se uhvatio tanak ledeni sloj, što nam je dodatno otežavalo ionako složenu situaciju. Na sreću, dereze su dobro »grizle« pa smo se u takvim teškim uvjetima prilično dobro snalazili. Iznenadili smo se koliko smo brzo došli do »ruskog ruleta«, koji smo sad, ujutro, prešli bez ikakvih poteškoća. Mimoilazimo se sa stotinama penjača koji su dočekali petak i bolje vrijeme.

I na kraju, spremili smo se i pokupili stvari u kampu, navratili još jednom u Chamonix, pogledali u pravcu Mont Blanca i sa smiješkom krenuli put Zagreba.

P. S. Pričuvna je guma izdržala do kraja.

Na velikoj lađi

Faruk Islamović, Zagreb

Pretpostavlja se da je planina Korab na granici Makedonije i Albanije ime dobila prema staroslavenskoj riječi *kuraba*, koja znači *lađa*. Najviši vrh planine u nazivu ima još i pridjev *golem*, što prevedeno s makedonskog znači velik. Prema tome, onaj tko se popne na Golem Korab može reći da je bio na Velikoj Lađi.

Na neki je način to istina, jer se mnogima kad plove na lađi pomalo vrti u glavi, a baš tako je bilo prilikom ovogodišnjeg pohoda na Golem Korab, kojem se pridružilo mnogo hrvatskih planinara. Je li od uzbuđenja, ili od ljepote krajolika, beskrajnih livada koje sežu do samih vrhova, ili su planinare možda opili potočići koji žubore na mjestima gdje nikad ne biste očekivali... ostat će tajna. Jedno je sigurno: Korab je poseban, on opija, mami i oduševljava.

Pomama za mjestom u autobusu

Mnogo je snage i truda trebalo uložiti da bih pripremio izlet u Makedoniju. No, čim sam u svojem HPD »Zanatlija«, Zagreb, objavio plan uspona na Golem Korab, zavladao je neviđeno zanimanje. Kako drugačije objasniti činjenicu da je zadnje mjesto u autobusu bilo popunjeno već 18. svibnja, tri mjeseca prije polaska, a samo mjesec dana nakon objave izleta? Moram priznati da je takvo zanimanje i mene iznenadilo. Kada sve tako sjajno krene, jednostavno mora tako i završiti.

Za putovanje od 1000 km do Skoplja i dalje do skijališta Popove Šapke na Šar-planini, gdje smo imali osiguran smještaj, trebao nam je cijeli dan. Netko će reći: »Ma vi planinari ste uistinu neki čudni ljudi – tolik put prevaliti samo zato da biste se penjali na neku planinu.« Eh, ne znaju oni kakav je to gušt i koliko su to veliki motivi, ali tu vječnu temu ostavit ćemo za neku drugu priliku.

Vodno – skopska Medvednica

Prvi dan u Makedoniji bio je lagan, više turistički nego planinarski. Posjetili smo Skoplje, popeli se na vrh Vodno (1066 m) i prošetali kanjonom Matke.

Tijekom osamdesetih godina prošlog stoljeća imao sam priliku dvaput posjetiti Skoplje. Tada je to bila prava mala metropola, koja je živjela i u kojoj se živjelo punim plućima. Iako Skoplje u proteklom desetljeću nije bilo izravno na udaru rata, nestabilno okruženje i ekonomske sankcije koje je uvela Grčka ostavili su teške posljedice. Stara se slava još nazire, a nade u budućnost ipak ima. Stara čaršija, tvrđava Kale, stari kameni most, kuća Ristić, spomenik Majci Terezi i stara željeznička stanica najvažnije su turističke atrakcije skopskog središta.

Zbog velike vrućine autobusom smo skratili dio uspona na Vodno. Ta je planina Skoplju isto što je Medvednica Zagrebu – kućna planina. Staze su dobro utabane, a naš vodič Toni izabrao je jednu koja stalno vodi hladovinom. Unatoč tome, nakon 50 minuta, kada smo stigli na vrh, bili smo potpuno mokri od znoja.

Bez obzira na izmaglicu, pogled s vrha bio je veličanstven. S njega se grad vidi kao na dlanu, a na drugoj strani grada, nasuprot planini Vodno, uzdiže se planina Skopska Crna gora, čiji najviši vrh Ramno doseže 1626 metara. Na sjeverozapadu se lako uočava osamljeni stožac Ljuboten (2498 m), koji pripada Šar-planini. Prema zapadu se na Šari vidi vrh Bistra (2651 m). Sasvim na zapadu nazirali su se još neki vrhunci, ali zbog izmaglice nismo bili sigurni je li među njima možda Titov vrh (2748 m), najviši na Šar-planini. Na jugu se uzdiže golem masiv planine Jakupice, na kojem se ističe najviši vrh Solunska glava (2540 m). Na Vodnom se nalazi planinarski dom i velik, 67 metara visok čelični križ, koji dominira nad gradom.

FARUK ISLAMOVIC

U stijenu usječena staza u kanjonu Matki

Zadovoljni viđenim, spuštamo se brzo nazad do autobusa te nakon kratke vožnje stižemo na ulaz u kanjon Matku. Laganom desetminutnom šetnjom stižemo najprije do planinarskoga doma, a zatim prolazimo pored umjetne kajakaške staze za slalom na divljim vodama. Na toj je stazi 1975. godine održano Svjetsko prvenstvo u kajaku na divljim vodama. Nešto dalje je 85 metara visoka brana koja je u kanjonu Matki zaustavila rijeku Tresku i stvorila umjetno jezero. Staza na tom dijelu postaje sve zanimljivija, jer je mjestimično potpuno usječena u stijenu koja se okomito spušta u jezero.

Nakon nekoliko zavoja stižemo do manastira sv. Andreja, a tik do manastira je planinarski dom »Matka«. Staza nastavlja dalje uz jezero, no mi ostajemo na terasi ispred doma kako bismo se nauživali pogleda na stjenovite vertikale i mirnu vodenu površinu. Posjet Matki bio je šećer na kraju jednog lijepog dana.

Uspón od 1500 metara

Konačno je svanuo treći dan i dugo očekivan trenutak – polazak prema Korabu. Ta je planina u pograničnom području pa je uspon na

nju dozvoljen samo jednom godišnje, uz skupnu dozvolu koju osigurava organizator PD »Korab« iz Skoplja. Makedonski planinari već petnaest godina organiziraju uspon na svoj najviši vrh, povodom Dana makedonske državnosti, a svake im se godine pridružuje velik broj planinara iz drugih zemalja.

Nakon dvosatne vožnje preko Tetova, Gostivara i Mavrovih Anova stižemo do mjesta gdje se Mavrovska reka ulijeva u rijeku Radiku. Tu se s glavne ceste za Ohrid odvaja 12 kilometara duga cesta do polazne točke uspona. Cesta je prilično loša, pa vozač nezadovoljno vrti glavom. Ispred i iza nas je po jedan autobus, pa odustajanja nema. Nakon gotovo 40 minuta vrlo spore vožnje stižemo do križanja gdje izlazimo iz autobusa. Brzo uzimam stvari, pritežem štapove i – put pod noge.

Budući da je riječ o organiziranom pohodu, nije potrebno kretati se u skupini već svatko određuje tempo prema svojim mogućnostima i željama. Uspón nije lak jer treba svladati više od 1500 metara visinske razlike. Prvi dio puta je pješačenje po makadamu do bivše vojne karaule »Pobeda«. Vojska je prošle godine napustila granicu, pa je u europskoj maniri karaulu

preuzela policija. Uz granicu s Albanijom bilo je mnogo takvih karaula i bilo bi lijepo kad bi ovu makedonski planinari uspjeli dobiti i urediti kao planinarsku kuću.

Pored staze huči rječica Štirovica, a visoko iznad ceste naziru se prvi vrhunci. Budući da smo malo zakasnili na službeni početak pohoda, kod karaule smo zatekli samo nekoliko organizatora, pa žurimo dalje bez zadržavanja. Od karaule počinje klasična planinarska staza, koja kraće vrijeme vodi kroz gustu bukovu šumu, a zatim izlazi na nepreglednu travnatu padinu koja se zove Belandža.

Magla zaklanja vidike, no ubrzo sam u daljini ugledao dugu kolonu planinara. Malo-pomalo i stižem do pastirskog stana ili – kako to ovdje zovu – »bačila«. Tu se odmara već veća skupina planinara. Staza dalje vijuga po nepreglednim valovitim travnjacima, a magla postupno otkriva ljepote Koraba. Visoko iznad Belandže otkriva se prvi korabski dvotisućnjak,

Nistrovski Korab, visok 2261 metar. Ime je dobio po selu Nistrovu koje se nalazi duboko u dolini.

Uspón po Belandži prilično je naporan, pa mnogi sjede u travi i hvataju dah. Oni koji nisu ponijeli dovoljno vode ne moraju se brinuti jer je uza stazu mnogo izvora pitke vode. Nakon sat i 50 minuta stižem na sedlo između Nistrovskoga Koraba i vrha Guri i Delpnis (2083 m). Tu se staza počinje približavati granici, pa na tom dijelu susrećemo granične policajce. Slijedi kratak uspon po južnim padinama Nistrovskog Koraba do sedla između tog vrha i vrha Kepi Bard (2585 m). S tog se dijela puta otvaraju vidici prema jugu, na vrhove Šila Vort (2044 m) i Kabaš (2391 m). Korab ukupno ima 52 vrha koji premašuju visinu od 2000 metara.

Napokon prestaje uspon i sada staza dugo vodi istom nadmorskom visinom, južnom padinom Kepi Barda. Vrh je na samoj granici, pa susrećemo još jednu skupinu pograničnih poli-

Tipičan korabski pejzaž

FARUK ISLAMOVIC

FARUK ISLAMOVIC

Kobilino pole

cajaca. S desne nam je strane Kepi Bard, a s lijeve prelijepo Kobilino pole (polje). Slika je prekrasna, potoci izviru iz brojnih izvora na rubu polja i prije no što se sjedine u jedan tok, tvore brojne vijugave tokove. Malo tko je to propustio zabilježiti fotoaparatom. Dug, ravan dio doista je dobrodošao da se malo odmorim od napornog uspona po Belandži i priprelim za završni uspon na vrh.

Na kraju ravnog dijela stiže se na zaravan gdje je GSS napravio svoju malu bazu. Tko je želio, mogao je kod GSS-ovaca provjeriti svoj krvni tlak. Većina je planinara ovo mjesto iskoristila za kraći odmor i pripremu za završni uspon.

Osim trave, koja i dalje prevladava na stazi, sada se počinje pojavljivati kamen škriļjevac. Ponovno dolazimo na jednu zaravan, gdje se nalazi manje jezero i potočić. Od tog jezera kreće strm dio, isključivo po travi, do samoga vrha. Prvi planinari su na vrh stigli za dva i pol sata, ja sam stigao za 4 sata, a posljednjima je trebalo 5 sati. Pod vrhom sam susreo već prve planinare kako se vraćaju, a na vrhu je bila prava gužva – po mojoj procjeni oko 200 ljudi.

Najviši vrh dviju država

Golem Korab je gola glava prekrivena travom i kamenom. Svi se žele slikati pored vršnog i ujedno graničnoga kamena, svatko sa svojom zastavom, ali, za uspomenu, i s makedonskom zastavom. Neki su se slikali i s graničnim policajcima koji su na vrhu stajali s puškama.

Magla se gotovo posve razila pa se otvorio lijep vidik na sve strane. Prema sjeverozapadu se na albanskoj strani vidi široka dolina Stani i Prešit, koju tvori rijeka Radomires. Na sjeveru, također na albanskoj strani, pogled privlače stjenoviti vrhunci Šulani i Radomires (2716 m). Istočno od Golemog Koraba je već spominjani Kepi Bard. Prema jugu je pozornost većine privlačio markantni bezimeni vrh, visok 2567 metara – vjerojatno zato što je bio u protusvjetlu pa su njegovi tamni sipari u kontrastu s nekoliko zasniježenih kuloara djelovali pomalo zastrašujuće.

Nakon dužeg odmora počinjem se spuštati. Magle više nema pa sam većinu fotografija snimio prilikom spuštanja. Kod baze GSS-a opet sam si priuštio odmor da bih uživao u pogledu na Kobilino polje. Južno od njega se uzdiže nekoliko vrhova, a onda slijedi duboka

Najviši vrh planine Korab – vrh Golem Korab

dolina koju je napravila Dlaboka reka, pritoka Radike. Iznad Dlaboke reke prema jugu se uzdižu novi kameni dvotisućnjaci Guri i Kuj (2034 m) te već spominjani Kabaš. Na Kobili-nom polju pojavilo se veliko stado ovaca. S prijevoja iznad Belandže prema jugu otvorio se lijep vidik na zanimljivu valovitu dolinu koju je napravila rječica Proi i Bukavenit.

Tko je pažljivo čitao, mogao je već primijetiti da se na Korabu stalno miješaju albanski i makedonski toponimi. Ovo područje danas nastanjuju pretežno Albanci, ali ima i makedonskih sela, a svaki narod ima svoje nazive za rijeke i vrhove.

Spust po Belandži je, za razliku od vrlo napornog uspona, pravi užitak. Korak po korak stižem do karaule, gdje su vrijedni organizatori iz skopskog PD »Korab« za sva planinarska društva koja su imala barem jednog predstavnika pripremila prigodno priznanje. Zgodna uspomena na još jedan nezaboravan izlet!

Svi sudionici pohoda duguju veliku zahvalnost organizatorima za dobru pripremu i izvedbu

pohoda, a ja se posebno zahvaljujem Bogoljubu Nikolovu. Bez pomoći domaćih planinara jednostavno nije moguće organizirati ovakav izlet. Sve je to plod volonterskog rada, pa je zahvala i stisak ruke sve što ti ljudi dobiju zauzvat.

Posebno i nezaboravno

Za kraj, evo i malo statistike! Ukupno je na pohodu bilo 1200 planinara iz 17 država Europe i svijeta. Hrvati su na ovogodišnjem pohodu bili najbrojniji stranci – bilo ih je 165. Među njima je bilo članova iz ukupno 30 hrvatskih planinarskih društava i više od 15 gradova.

Ostao je još povratak kući, pa je četvrti dan protekao u vožnji prema Zagrebu. Nakon uspješnog prošlogodišnjeg izleta na Maglič, bio je to još jedan lijep izlet u inozemstvo u organizaciji HPD-a »Zanatlija« iz Zagreba. Svi me već pitaju što je sljedeće godine na redu. Mnogo je lijepih planinarskih odredišta – siguran sam da će to opet biti nešto posebno i nezaboravno.

Veliki Draški vrh i Tosc

Damir Bajs, Zagreb

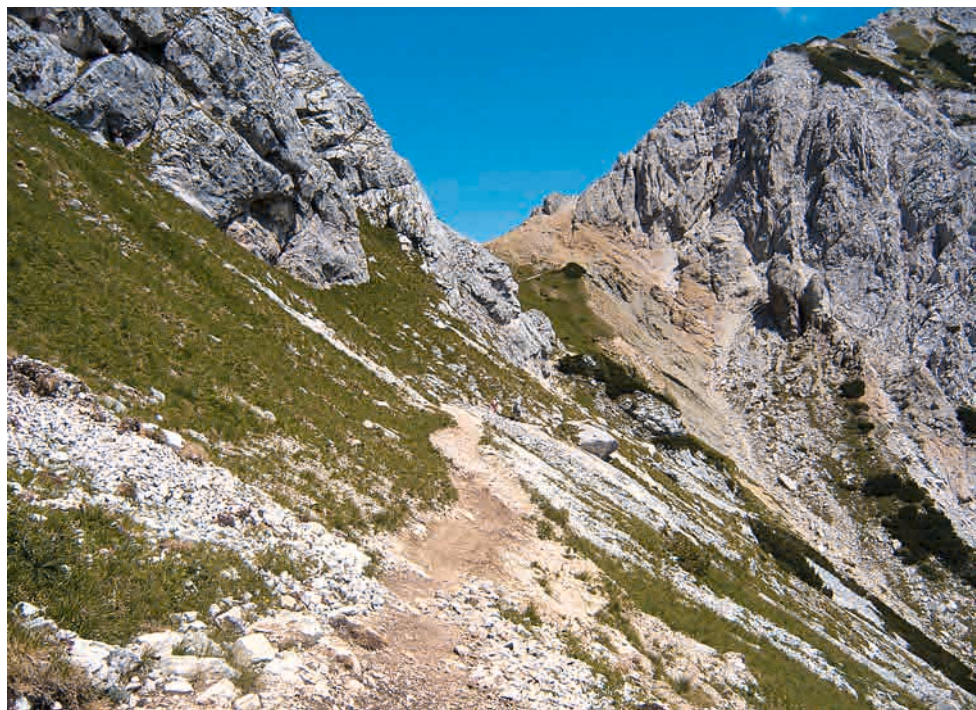
Mеду alpskim vrhovima mnogo je lijepih i atraktivnih. Veliki Draški vrh i Tosc svakako spadaju u kategoriju vrhova koji svakoga planinara mogu oduševiti svojom ljepotom i širinom vidika, pa zato evo nekoliko riječi o njima.

Iz Zagreba do Pokljuke i Rudnog polja ima oko 3 sata vožnje. Automobil se može ostaviti kod parkirališta na Rudnom polju, a nije loše znati da se tamo, »Pri Jurčku«, može popiti odlična kava. Želimo li skratiti hodaње, automobilom možemo produžiti dobrom makadamskom cestom još kilometar u smjeru Viševnika.

Već na početku možemo birati kojom stazom želimo poći. Jedna vodi pokraj planine

Konjščice, a druga ispod samih južnih stijena Viševnika. Oni koji se odluče za prvu stazu, mogu u gospodarstvima na Konjščici probati kiselo mlijeko i sir, a oni koji odaberu drugu stazu uživati će u dubokoj hladovini crnogorične šume, ali će morati pripaziti jer se po stazi ponegdje prepriječilo sklisko korijenje. Obje se staze spajaju malo iznad Konjščice.

Za sat i pol hoda stiže se do suhoga korita s golemim kamenim blokovima koji su se nekad davno obrušili s Viševnika na istočnoj strani i Ablance na zapadnoj. Ablanca je atraktivan vrh južno od Velikog Draškog vrha i s njim je povezana Studorskim prevalom. Ubrzo nakon korita put stiže na Jezerce, zaravan koja je s tri

DAMIR BAJS

Studorski preval

strane okružena visokim vrhovima. Osim već spomenutih vrhova, pogled na sjeveroistočnu stranu privlači Mali Draški vrh.

Veliki Draški vrh preko Studorskog prevala

Upućujemo se prema Studorskom prevalu (1892 m), do kojega se stiže za pola sata. Put je vijugav, a šljunčano tlo zahtijeva povećan oprez. Pokraj staze ima još zaostalog snijega koji hladi okolni zrak pa je ugodno unatoč kasnoproletnoj toplini. Zgodno bi bilo zakopati koju limenku piva za povratak, ali dovoljno duboko da ne okopni do sutra. To smo sutradan i učinili, prilikom uspona na Tosc.

Studorski preval je ishodišna točka za uspon na Veliki Draški vrh, koji, gledan s tog mjesta, izgleda poput piramide. Na početku nailazimo na vrlo gustu klekovinu bora, pa se jedva probijamo, ali odmah potom slijedi alpski užitak: staza dalje prolazi kroz polja tek rascvjetanih runolista. Neke smo nažalost morali nagaziti, jer nemamo krila da bismo preletjeli preko njih. Takvo mnoštvo tih cvjetnih ljepotana rijetko se vidi! Možda je razlog to što vrh nije markiran, pa ga obilazi malo planinara.

Do Velikog Draškog vrha (2243 m) trebalo nam je nešto više od sat i pol. S vrha se vidik širi na sve strane: na zapadu se vidi Tosc, na sje-

DAMIR BAUS

Alpski runolist (*Leontopodium alpinum*)

veru Triglav, Rž i Rjavina, na istoku Mali Draški vrh i Viševnik, a na jugu Ablanca. Kakvo mnoštvo alpskih velikana! Atraktivan je i pogled tisuću metara u dubinu, u dolinu Krme. Veliki Draški vrh nalazi se točno iznad kraja doline, pa se s njega dolina vidi kao na dlanu. Koloristički se jasno razlikuje svijetlozeleno dno doline, tamno zelena pobočja crnogorice na

DAMIR BAUS

Vidik s Velikog Draškog vrha prema istoku

nižim položajima i sivo-bijele stijene kao kruna koja nadvisuje dolinu. Iznad svega je plavo nebo.

Budući da se bližio sumrak, požurili smo do Vodnikove kočice (1805 m) na noćenje. Ljubazna domarka pobrinula se da se ugrijemo toplom juhom i šaljivim dosjetkama.

Tosc – prekrasan vidikovac na Triglav

Vrh Tosc (2275 m) bio nam je cilj sljedeći dan. Kao što mu i samo ime kaže, jedan je od »debeljuca« slovenskih planina. Za uspon na njega treba se najprije od Vodnikove kočice vratiti istom stazom oko 45 minuta, ali to nije teško jer je pogled na Zgornje bohinjske gore i markantne vrhove Mišelj i Debeli vrh, dok ih osvjetljava prvo jutarnje sunce, prekrasan.

Na mjestu gdje se desno odvaja staza za Uskovnicu, mi polazimo lijevo strmo uzbrdo južnom padinom Tosca. Iako staza nije markirana, tehnički je lagana i nigdje se ne treba koristiti rukama. S visinom koju postizemo uspinjući se brojnim zavojima, vidici nam se šire na Spodnje bohinjske gore, Vogel, Črnu prst, Šiju, Rodicu, a posve desno ukazuje se Krn s prepoznatljivim »odrezanim« rubom ispod vrha.

Tosc ima dva vrha: južni je niži, a sjeverni viši. I s jednog i s drugog zastat će vam dah pri pogledu na Triglav, koji se nadvio nad njima. S tih je vrhova možda najljepši pogled na najviši slovenski vrh.

Između dva vrha Tosca vodi široka staza po još širem grebenu. U magli treba biti oprezan i ne približavati se rubu grebena, osim južnom, jer su sve druge strane vrlo strme, gotovo okomite. S višega, sjevernog vrha lijepo se vidi staza koja iz Vodnikove kočice vodi do Konjskog prevala i na njoj ljudi, sitni poput mrava. Vide se i planinarski domovi »Planika« i »Kredarica« s kapelicom, a susjedni je Vernar sasvim blizu. Na istočnoj strani vidimo sve vrhove što smo ih prošli na obilaznici »Poključski gams«, sve do Debele peči, najzapadnijeg dvotisućnjaka Julijskih Alpa.

Budući da je toga dana pred nama bilo još tisuću metara spusta, na vrhu smo se zadržali kratko. Doduše, priznajmo da smo požurili i zbog »mirisa« ovaca, koje ovdje ostavljaju svoje tragove. Gotovo tri sata nam je trebalo do Rudnog polja i tu smo mogli konačno odahnuti. Razlog je, naravno, bilo izuvanje gojzerica.

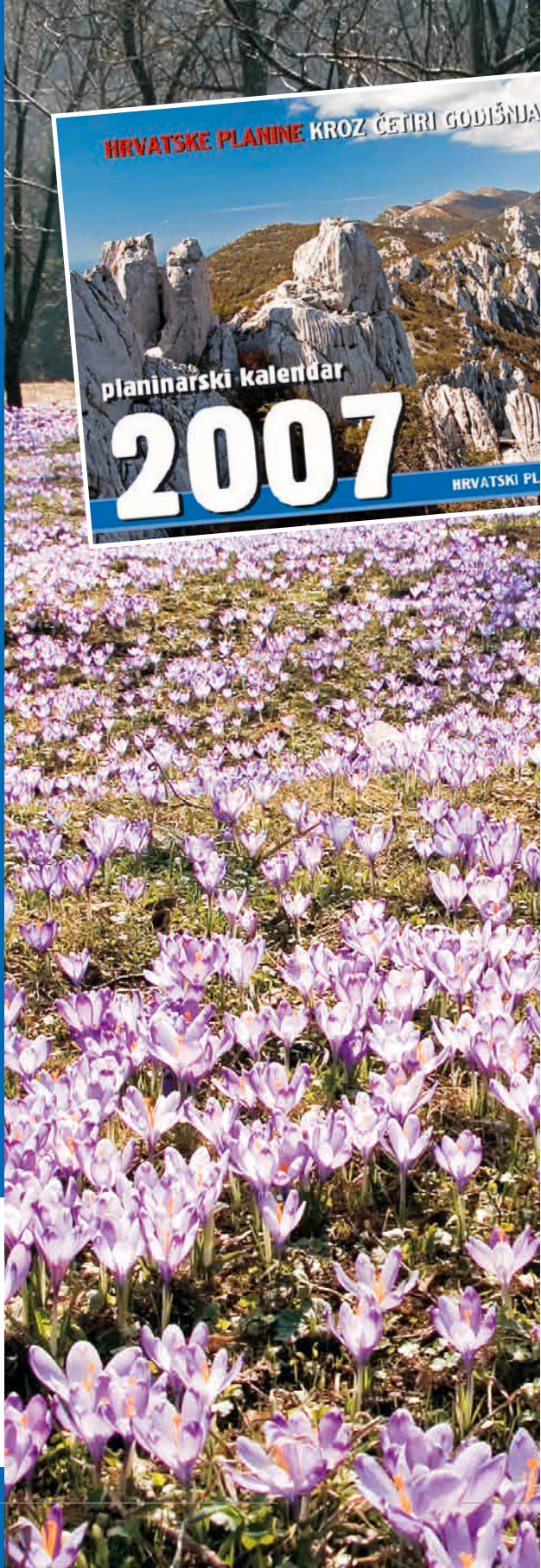
NARUČITE

PLANINARSKI KALENDAR ZA 2007. GODINU!

Sredinom studenoga iz tiska je izašao atraktivni zidni kalendar HPS-a za 2007. godinu. Uz motive hrvatskih planina u njemu je objavljen pregled svih značajnijih akcija u sljedećoj godini i najnoviji adresar članica HPS-a. Format kalendara je 48×33,5 cm, a kao i prijašnjih godina, tvrda poštanska omotnica štiti ga od oštećenja na putu do naručitelja. Autor slika u kalendaru je vrsni fotograf Tomislav Marković.

Cijena kalendara je 35 kuna, a za narudžbe od 10 i više primjeraka preko planinarskih društava odobrava se popust od 20% (u društvu se sastavi popis i narudžbom društva naručuje se određeni broj kalendara, a HPS društvu potom šalje račun). U narudžbi (telefonskoj, faksom, poštom ili putem e-maila) treba naglasiti hoće li se kalendar izravno preuzeti u Uredu HPS-a ili ga treba slati poštom, a u tom slučaju u račun će biti uključeni i pripadajući poštanski troškovi.

Informacije i narudžbe
HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb
tel./fax 01/48-24-142
tel. 01/48-23-624
e-mail: hps@plsavez.hr

Gore: Jezero Jančevac i planinarski dom "Jančevac" u Sloveniji
Dolje: Jesenska magla u bukovoj šumi

2007

STUDENI

PONEĐELJAK	UTORAK	SRIJEDA	ČETVRTAK	PETAK	SEBOTA	NEDIJELJA
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

HRVATSKI
PLANINARSKI SAVEZ

Kazališna 22, 10000 Zagreb

www.pisavez.hr

1. - 4. 11. Breko - put naseljena, PD - Mlet., Čavotić 5. 11. - 11. Planinarski tjedan u Kašćima, HPS - Kordja, Rašice
11. 11. Memorijalni iznos za Stiniers, HPS - Dobrovil, Dobrovil 11. 11. Martije u Međimurju, HPS - Klenja, Klenja
25. 11. Pohod po Porečima, PD - Puzoska, Puzoska

Subra i njezine silne stijene

Gordana Burica, Split

Jednom godišnje PK »Split« organizira višednevni planinarski izlet u inozemstvo. Ove godine, zbog nesretnih okolnosti, kada su na Velebitu stradala trojica članova, nismo mogli na planirani ljetni pohod u Sloveniju, no s članovima HPD »Zaprešić« osmislili smo i od 22. do 25. lipnja izveli pohod na Subru i Orjen u Crnoj Gori.

Goste iz Zaprešića dočekali smo u Splitu i put prema jugu nastavili zajedno. Preko Trebinja došli smo u malo mjesto Kruševica, gdje nas je prema dogovoru s dubrovačkom planinarima čekao kamiončić za prilaz do Vrbanja (1007 m), gdje se nalazi obnovljena planinarska kuća dubrovačkih planinara. Uz puno smijeha smjestili smo se u košaru kamiona, zajedno s ruksacima. Bila je to vožnja »kao u stara dobra vremena«, kad je putovanje kamionom bio luksuz. Putem smo rastjerali nekoliko stada ovaca, a oblaci prašine nakratko su nam zaklanjali prizore koji su se otkrivali pred našim očima. Zahvaljujući

kamiončiću izbjegli smo dugotrajno hodanje uzbrdo putom koji je za autobus neprolazan.

Iskočivši iz kamiona, našli smo se pred kućom koja je vlasništvo dubrovačkog planinarskog društva od 1939. godine. Kuća je tijekom Domovinskog rata opustošena, ali je voljom i trudom entuzijasta najprije vraćena HPD-u »Dubrovnik«, a zatim i dobrim dijelom obnovljena. Kuća raspolaže kuhinjom u kojoj se posjetitelji mogu okrijepiti kavom, čajem, pivom i vinom, a u kući može prenoćiti pedesetak planinara.

Dežurna ekipa dočekala nas je fritulama i čajem, radovi su bili u punom jeku, a kreveti za naše noćenje upravo su se montirali. Čim smo se snašli i prepakirali, veliki ruksaci su spremljeni u kuću, a s jednodnevnom opremom krenuli smo na Zubački kabao (1894 m), najviši vrh Orjena.

Orjen je najviši planinski masiv uz jadransku obalu. Prostire se jugozapadnim dijelom

GORDANA BURICA

Planinarska kuća dubrovačkih planinara na Vrbanju na Orjenu

Crne Gore, a manjim je dijelom u Hrvatskoj. Površina cijele planine malo je veća od 400 kvadratnih kilometara.

Planirali smo da svi idemo do Orjenskog sedla, a najizdržljiviji da nastave dalje na vrh. Kad smo krenuli, dan je već bio poodmakao i sunce je bilo visoko, a i temperatura. Čekao nas je vruć i naporan dan. Dio planinara slabije kondicije zbog toga je odmah na startu usporio, a dvadesetak izdržljivih, krećući se zelenim terenom po kojem rastu mnogobrojne munjike, požurilo je prema vrhu. Munjika, bjelokori bor, tercijalni je relik i endemska vrsta Balkanskog poluotoka i južne Italije. Raste na siromašnim terenima, a upravo na Orjenu predstavlja pravo bogatstvo.

Popevši se na vrh, nismo se mogli nauživati ljepote. Pogled na suprotnoj strani privlači impozantna Subra, a kamo god okreneš glavu, nižu se vrhovi, vrhovi...

Sutradan smo se uputili na Subru (1679 m), vrh za koji bi se moglo reći da je savršen spoj zelenih livada, proplanaka, kamenih tornjeva i

GORDANA BURICA

Zubački kabao (1894 m), najviši vrh Orjena

Kad se nađe pod impresivnim stijenama Subre čovjek se osjeća sitan poput mrava

GORDANA BURICA

litica. Zbog iscrpljujućeg planinarenja dan prije, mnogi su ostali u »galeriji« u podnožju Subre kako bi uživali u prekrasnim krajolicima, ali i da posjete pastire i kupe sir. Ostali su preko malog, većeg, pa još većeg sipara polako napredovali markiranom stazom prema vrhu. Već s puta pogled nam se prikovao uz golemu ravnu stijenu prije prijevoja. Kameni tornjevi položeni su u nizu kao da su gigantskom rukom posloženi jedan uz drugoga, a ujedno su slojeviti, pa se doimaju kao torte posložene od različitih slojeva namaza.

Penjemo se na »balkon«, okrugli vidikovac, na kojem ima mjesta samo za jednu munjiku i dvoje planinara. Fotografiranje... Ne znamo jesmo li više očarani što smo se popeli na tako veličanstveno i posebno mjesto ili onim što vidimo oko sebe.

Nakon toga, čarolija nakratko ustupa mjesto oprezu jer prelazimo preko stijene sa sajlama. Napredujemo pažljivo, pazeći na svaki pokret, prsima okrenuti prema stijeni. Srećom, nemamo većih nevolja. Među nama ima i onih koji su spretni, ali i onih koji iza sebe nemaju

baš puno ispenjanih osiguranih putova. Nakon stijena, ponovno dolazimo na travnato područje.

Vrh je kamenit i travnat. U daljini se vide Bokokotorski zaljev, Durmitor i Lovćen, a s druge strane jučerašnji Zubački kabao i Orjenski masiv. U daljini je Sniježnica, a vide se i mnoge hercegovačke planine. Liježem u travu, sretna kao da sam pojela sve one tornjeve čokolade. Opijam se prostranstvima, plavetnilom, planinskim vrhuncima...

Spustivši se u Vrbanj, skupljamo se u planinarskoj kući, gdje boravimo još jednu ugodnu večer i noć. Sutradan ujutro po nas dolazi kamion. Ponovno se njime vozimo do Kruševice, odakle autobusom idemo u Herceg Novi. Tamo nas dočekuju domaći planinari, koji će nam pokazati Bokokotorski zaljev, a zatim autobusom obilazimo Cetinje i Lovćen. Noćimo u Kotoru, a sutradan posjećujemo Perast i Gospu od Škrpjela. Na povratku, u Dubrovniku, odmor za kavu i kratko razgledavanje grada, a neki su i zaplivali u moru.

Sjećajući se dragih lica s pohoda, vidim ih na nekom lijepom mjestu koje smo pohodili i poželjeh da ih ponovno susretnem na nekom posebnom mjestu kao što su Orjen i Subra.

GORDANA BURICA

Dragićeve špilje u Svilaji

Vlado Božić, Zagreb

U broju 9/2006 ovoga časopisa dr. Željko Poljak pisao je o usponima na vrh Svilaje i napomenuo da su neki prilazi tom vrhu danas nedostupni zbog miniranog terena. Toj se tvrdnji pridružujem s napomenom da se to odnosi na cijeli sjeveroistočni obronak planine, jer je u vrijeme Domovinskog rata to bilo područje razgraničenja, pa je minirano.

Speleolozi su se zainteresirali za to područje za vrijeme speleološkog logora Speleološkog odsjeka HPD »Željezničar« održanog uz izvor Cetine 2005. godine, kada su biospeleolozi skupljali podzemnu faunu okolnoga područja. Na temelju podataka iz literature poznato je da su neke špilje i jame na sjeveroistočnom obronku Svilaje istraživali strani i domaći speleolozi i biolozi, od kojih potječu podaci o podzemnim životinjama u njima (J. Müller i P. Novak 1901.; U. Girometta 1932.; J. Bole, F.

Verhovnik i B. Sket 1964.; B. Sket 1965. i 1971.). Posjećivali su ih i neki nizozemski speleobiolozi, ali o tome nema pisanih podataka. Od svih posjećenih špilja posebno su zanimljive Dragićeve špilje koje su od ljeta 2005. počeli istraživati hrvatski speleolozi i speleobiolozi.

Dragićeve špilje udaljene su oko 4 km zračne linije sjeverno od vrha Svilaje (1508 m), a nalaze se u sjeveroistočnom podnožju planine, u uskoj udolini koja ima sve osobine kraškog polja. Proteže se usporedno s pružanjem planine, tj. u smjeru sjeverozapad – jugoistok, od Otišića, sela s više manjih zaselaka na sjeverozapadu udoline, pa do sela Maljkova na jugoistoku, na magistralnoj cesti Vrlika – Sinj, uz Peručko jezero. Udolina je duga desetak kilometara, na sjeverozapadu široka oko 400 m, a na jugoistoku 100 – 200 m. Pojedini dijelovi udoline imaju nazive: Gornje polje, Donje polje i Dragići.

Ulaz u Dragićevu špilju 1

Podzemno jezero u Dragičevojoj špilji 2

U podnožju Svilaje, na rubu udoline, nalazi se niz otvora koji vode u podzemlje, a imaju funkciju estavela, što znači da za velikih kiša i topljenja snijega na Svilaji iz njih istječe voda i poplavljuje udolinu, a kad se podzemna voda povlači, u te otvore ponire voda s udoline. U sušnom razdoblju u špilje se može ući prilično duboko i uvijek naići na više manjih jezera.

Pogleda li se topografska karta sjeveroistočnog obronka planine, obraslog u gustu bukovu šumu, može se naći više topografskih znakova za špilje i jame, neke i s nazivom. Međutim, treba naglasiti da je cijelo područje minirano i nije uputno u njega zalaziti. Za sada je od mina slobodno samo dno udoline, ravni travnati dio, po kojem pasu stada krava i koza, dok na obronke udoline, u grmlje i šumu iznad livade, ne treba ići.

Speleologe su ovamo 2005. doveli domaći ljudi i pokazali im Đurkinu jamu na Donjem polju (označena na topografskim kartama), sada pokrivenu željeznom rešetkom, i u Dragičima Dragičeve špilje, koje nisu označene na topografskim kartama. Udolina Dragići duga je

oko 2 km i široka 100 – 200 m. Do nje se sigurno dolazi s ceste Vrljika – Sinj u smjeru zapada prema Otišiću. Kod ruševina sela Kružića, oko 2 km od magistralne ceste, treba skrenuti u smjeru juga na lošu makadamsku cestu i nakon stotinjak metara doći na livadu (udolinu) Dragiče. Duž puta se od magistralne ceste do livade nalaze ploče »NE PRILAZITE – MINE«, koje upozoravaju da je miniran i ovaj, istočni dio, između udoline i ceste.

Oko 200 m u smjeru sjeverozapada nalazi se gornji zaselak Dragići, a stotinjak metara južnije od njega, u vododerini, ulaz u špilju koju su speleolozi imenovali Dragičevom špiljom 1. Idući livadom u smjeru jugoistoka, prolazi se uz zaselak Špiku (lijevo) i Miljance (desno) i na kraju preko livade do donjeg zaselka Dragića. Zgrade u zaselcima su u ratu bile razrušene, a sada su samo neke obnovljene. Dvadesetak metara južno od posljednjih kuća donjeg zaselka Dragića nalazi se ulaz u špilju koju su speleolozi nazivali Dragičevom špiljom 2. Domaći ljudi (sada ih u Dragičima živi samo dvoje) nemaju posebnih naziva za špilje. Udo-

lina se nastavlja do sela Maljkova, ali obrašla je u šikaru.

Da bi speleolozi bili sigurni pri istraživanju špilja, nabavili su topografske karte na kojima su označena minska polja. Međutim, od domaćih ljudi, posebno onih iz Vrljke, doznali su da nije sigurno ni područje izvan označenoga, jer su tamo naišli na mine, pa ga izbjegavaju. Zbog toga su speleolozi nabavili pločice s oznakom »MINE« i odgovarajuće crvene trake te njima označili područje oko špilja izvan kojeg se nisu kretali.

U prvih nekoliko istraživanja, obavljenih 2005., istraženo je više od kilometra špiljskih kanala, ali zbog nadolazećeg kišnog razdoblja i dizanja podzemne vode, istraživanja su prekinuta. U kolovozu 2006. SO HPD »Željezničar« je u donjem zaselku Dragićima organizirao speleološki logor, kroz koji su u dva tjedna prošla 32 speleologa. U Dragićevoj špilji 2 topografski je snimljeno 1625 m špiljskih kanala, a istraženo je još nekoliko stotina metara kanala, koji se nastavljaju. Špilja ima tri razine kanala. Donji kanal je pun vode i u njemu je istraživanje prekinuto zbog porasta razine vode. Iznad glavnoga kanala nalazi se više odvojaka koji, kao i glavni kanal, čeka ju daljnje istraživanje. Kako cijelu špilju povremeno ispuni voda, sve su stijene prekrivene blatom, što jako otežava prolazanje špiljom. Špilja se najprije proteže okomito na smjer pružanja planine, a onda u smjeru pružanja (prema sjeverozapadu).

Ni u Dragićevoj špilji 1 nije završeno istraživanje. Iako je prijedeno (istraženo) više stotina metara kanala, topografski je snimljeno samo 240 m. Ulazni dio špilje obzidan je suhozidom, uski dijelovi su kopanjem prošireni, a u strmim dijelovima uklesane su stube, pa je tako omogućen lakši prilaz do dva jezera, do kojih su, u sušnim razdobljima, stanovnici Dragića, dolazili po vodu.

Istraživanja će se nastaviti. Nadam se da će i speleolozi iz Šibenika i Splita dati svoje podatke o prodiranju u utrobu Svilaje na jugozapadnim, pristupačnim obroncima planine.

VLADO BOŽIĆ

Kanali Dragićeve špilje 2

VLADO BOŽIĆ

Bila sam na Mjesecu

Jasna Žagar, Sesvete

Nanese li vas jednoga dana put na Krk, drugi po veličini jadranski otok, pa još k tome na njegov južni dio i u Bašku, osvrnite se pogledom na kameno brežje što se uzdiže nad tim prostranim zaljevom zvanim Bašćanska draga. Iako će vam se učiniti da nisu odviše visoki, nad ovim se dijelom Krka uzdižu dva najveća otočna planinska lanca s Obzovom nad Plakarom i Hlamom na Mjesečini. Ako ste pri tome radoznalac poput mene, poći ćete u otkrivanje skrivenih tajni otoka i traženje mirnih kutaka tek nekoliko trenutaka udaljenih od gradske vreve i okolnih plaža, kampova i hotela. Stoga uzmimo kartu u ruke i prošetimo otokom.

Sve šetnice i ozbiljne planinarske staze počinju na obali pored hotela »Velebit«. Za početak, krenut ćemo laganim korakom kroz autokamp Zablaće i predio Zarok i silno se začuditi pravoj pješčari u sjeni podno blistavih otočnih vrhunaca te diviti cvijeću što se izborilo za svoje mjesto u gotovo nemogućim životnim uvjetima. Staza se blago uspinje i gotovo neprijetno ulazi u mirisnu borovu šumu. Katkada meka od borovih iglica, onda pak kamena na rubu ponad mora s pogledom na Bašku i Bašćanski zaljev, a nadasve cvjetna i raspjevana od kosovog poja.

Svakoga se trenutka iz zelenila diže plava perunika. Nisam ni znala da je baš ona hrvatski nacionalni cvijet. Takvim ga je 2000. godine proglasila Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Ime je dobila po Perunu, staroslavenskom bogu gromovniku, jer je prema legendi rasla na mjestu koje je pogodio grom.

Iznad šumskog pojasa napustit ćemo šarenilo biljnih zajednica i ući u carstvo bijelog kamena i trave. Dobre cipele i štapovi dobro će nam doći, jer tko će odustati od sedla Vraca kad ga začaraju kamene glave Baga i Ljubimera

i vratiti se u Bašku? I još kad začuje meketanje ovaca i zvonki zvon zvončića, što zvone s njihovih vratova, može biti samo malo oprezniji i obvezno zatvoriti vrata u suhozidu, da ovce ne pobjegnu od svoga vlasnika.

Pripaziti treba i na zmiје. Mislim da moja nije bila otrovnica, ali iznenađni susret s gotovo nevidljivim vitkim gmazom u sivom kamenjaru nije ugodan, čak ni kad je on sasvim bezopasan. Opasno je stati na poskoka, ali to je, vjerujem, već svima dobro znano.

Prijevoj Vraca nalazi se 150 metara ponad mora. Iznenađenje je teško opisati riječima. Samo vas nešto vuče dalje na 35 metara viši Bag, brdo koje je dalo ime Baški. Ime mu potječe od latinske riječi *pagus*, što znači kotar, manja regija iz doba Rimskog Carstva. Inače, ulice u gradu i lokaliteti u okolici nazvani su prema položaju, susjedstvu i svrsi kojoj služe. Na dlanu vam se iznenada nađu Senjska vrata s rtom Škuljicom i svjetionikom, otok Prvić, a na obzoru i Velebit sa svojim snjegovima u usjeklinama. Sve modro i bijelo. Nestvarno!

I molim vas, zapamtite ovu moju »tužnu« priču iz modrobijelog raja. Čini mi se da uopće ne stojim na brdu ponad mora, nego plovim na bijelom oblaku ponad nebeske ravnice. Iznenada se neka sjena počela obrušavati na mene, a ja pomislih: »Avion!« A onda se skamenih, ali ne od straha, nego od čuda neviđenog. Bjeloglavi sup stvorio se ni od kuda, i lebdi, krilima ne mahne. Gledam ga, ruku mu pružam, a samo jedan klik moga fotoaparata učinio bi ovaj trenutak vječnim. Odlebdio je prema Velikom Hlamu, ali se nije vratio. Bjeloglavi supovi žive na otoku, ima ih na otočiću Plavniku, na Cresu i još samo nekoliko parova na Rabu.¹

¹ Vidi članak »Sve moje Osoršice«, HP 2/2005.

Prizor s uspona iz Baške prema Bagu

I tako, šetači će se spustiti na kupanje, ako su dovoljno hrabri, s obzirom na temperaturu mora, na rt Škuljicu i polako se istim putom vratiti u Bašku. U večernjim satima tišinu će im proparati ćukanje ćuka, a uspavat će ih šum mora. Snivat će od ljepote, a ne zbog umora, jer je ovo srednje teška staza duga pet kilometara i traje dva sata. Izdržljiviji će se uputiti sa sedla Vraca Vaclavovim putom k Obzovi, najvišem otočnom vrhu. Staza je duga deset kilometara i prehoda se za četiri sata. To je stjenovita, vrlo zahtjevna staza i preporučuje se obilazak u skupini. Strmim se usponom penje na Ljubimer (220 m), potom grebenskom stazom preko Gabra i Bratinca (300 m) na prijevaj Vratudih (350 m) i konačno preko Velikoga Hlama (482 m), Lipice (400 m) i Zminja (537 m) stiže na Obzovu (568 m).

S Obzove se onda nekamo treba i spustiti, npr. na autobus u Bašćansku Dragu. I ta je staza veoma zahtjevna, duga je pet i pol kilometara, traje dva i pol sata i također je treba svladavati u skupini. Ako se nisam prevarila, to je $5 + 10 + 5,5 = 20,5$ km. I još četiri kilometra do Baške, ako niste uhvatili posljednji autobus.

Čudno, ali istinito: sljedeće je sunčano jutro idealno za šetnju po Mjesečini. Zašto odmah ne bismo krenuli? Cestom prema crkvi svetog Ivana Krstitelja s poprsjem bašćanskoga klerika Petra Dorčića (1829. – 1887.), koji je 1851. godine na tlu crkve svete Lucije u Jurandvoru pronašao kamenu ploču, poslije nazvanu Bašćanska ploča. Na ovome se brežuljku u rimsko doba nalazila Baška. Tada je bila kaštel, a u doba hrvatskoga kralja Zvonimira već je postojala kao Bescia. Kaštel Baška spaljen je 1380. godine u ratu između hrvatsko-ugarskoga kralja Ludovika I. i Mlečana pa su stanovnici počeli graditi kuće na obroncima brda i sve bliže moru.

Ptice pjevaju, jutro miriše na drveće i cvijeće. Staza nas blagim usponom vodi kroz ostatke kaštela u borovu šumu, a povremeno se otvaraju bajni vidici na grad i Senjska vrata s Prvićem i Bagom. U trenucima usamljenosti tješila sam se da na otoku nema divljih svinja i medvjeda pa nema ni brige zbog susreta s njima. Sutradan doznah od domaćina da na otoku živi mnoštvo divljih svinja i, nećete vjerovati, tri medvjeda. Da sam susrela kojeg, bila bih sigurna da s mojim vidom nešto nije u redu, ali nema

Pogled s Baga prema otoku Prviću i Senjskim vratima

mjesta strahu, i jedni i drugi žive u središnjem dijelu otoka.

Nakon pet i pol kilometara i oko dva lagana sata hoda stiže se na Mjesec (380 m). Nedovoljno radoznao posjetitelj mogao bi se razočarati misleći da ploča na boru označava cilj njegovog puta. Dovoljno radoznao posjetitelj zavirit će preko obližnjeg suhozida, otvoriti vrata u ograd i kročiti na Mjesec.

Ne nalazim riječi kojima bih opisaka prostrtu sliku. Stoga treba jednostavno u tišini prošetati mjesečevim krajolikom pored lokve Kalić na značajni vrh Hlam (461 m). Ovce su i ovdje nerazdvojni dio planine. Zgodan je podatak da na otoku uz 14.000 stanovnika živi i 14.000 ovaca. Pasu u prostorima ograđenim suhozidima što razgraničavaju privatne posjede, ali služe i kao klopka lovcima pri lovu na divlje svinje.

To je daljnjih jedan i pol kilometra i pola sata hoda. Šetačima preporučujem povratak istim putem, a spretni će odabrati strmu, zahtjevniju kamenu stazu, što se oko Zakma spušta prema Baški. Naravno, u skupini. Duga je pet kilometara i prijeđe se za malo manje od sat i pol. Pri silasku dobro dođu slobodne ruke,

u protivnom su padovi zajamčeni. Tko ima snage, može i na Zakam (160 m) pa još produžiti strmom cestom do Svete Lucije u Jurandvoru. Po mojoj računici to bi bilo $7 + 3,5 + 4 = 14,5$ km ili $2,5 + 1,2 + 2 =$ gotovo 6 sati². Dovoljno za mirnu, usnulu noć.

Planinar-hodočasnik za treći će dan odabrati doista laganu šetnju do svetišta Majke Božje Goričke (127 m, 5,5 km, sat i pol hoda). Ovce više nisu novost, ali ljubitelj magaraca, poput mene, doista će uživati u ljupkom pogledu ove simpatične životinje. Do zavjetne crkve u krugu samostana vodi 237 kamenih stuba duž kojih se nižu postaje križnoga puta. Šuma i ovdje pjeva.

Svetište Majke Božje Goričke najveće je u Krčkoj biskupiji i među najstarijim je marijanskim svetištima u Hrvatskoj. Potječe iz 11. stoljeća, a nalazilo se u predjelu Goričice u današnjem Jurandvoru. Predaja kaže da su djeca

² Vremena se odnose na stazu Baška HTL Velebit – Mjesec – Hlam – ispod Zakma – Zakam – Jurandvor. Povratak autobusom Jurandvor – Baška 4 km. Mjesec – ispod Zakma 3,5 km.

Krševit teren oko Mjeseca (u blizini vrha Zakma)

1415. godine tri puta na čudesan način pronašla na ovome brijegu kip Majke Božje iz crkvice u Jurandvoru. Ovo područje se od starine zvalo Grad. Zanimljiva je predaja o plemiću Kvirinu Desantiću, koji se 1587. godine junački borio protiv Osmanlija, ali je u borbi kod Senja pao u zarobljeništvo. Zavjetovavši se da će pohoditi ovo svetište, čudesno je oslobođen okova, koje je darovao Svetišu. Ovdje su ih dugo čuvali, a onda su prekovani za nosače crkvenih vrata. Zavjetna molitvica, zapaljena svjećica, čudesan mir.

Na kraju ove moje krčke priče iznenada sam shvatila da se osjećam poput Klare, koju je Heidi dovela k djedu na planinu i koja je na njoj izliječila i dušu i tijelo. Moć je to jednog nestašnog janjeta, raspjevane ptice i mirisnog cvijeta, iz mora izronjene planine. I dok stojim tako na njezinim vrhuncima, s kojih su vidici na beskonačno morsko plavetnilo, ne mogu se ne zapitati zašto je more slano. Bilo je to ovako³:

³ Autorica je priču zabilježila kako ju je čula od ljudi na otoku pa su moguća odstupanja od izvorne priče, koja se otokom prenosi putem usmene predaje

Jednom u davna vremena, iza sedam mora i sedam gora, na malome je pustom otoku živjela baka sa svojim unukom. Živjeli su veoma skromno. Baka je brinula o ovcama, pripremala sir i pekla kruh, a unuk je svakoga dana odlazio na more loviti ribu. I bili su sretni.

Jednoga se dana digla strašna oluja. Silovita je bura puhala četrnaest dana i četrnaest noći. Baka nije mogla brinuti o ovcama, a unuk nije mogao odlaziti na more loviti ribu. Pomalo su nestajale i posljednje zalihe hrane. Jedne je večeri baka pronašla u kući posljednji komad staroga kruha te su sjeli da večeraju. U taj je čas na vrata zakucao prosjak. Bio je gladan i promrznut i zamolio je baku da ga nahrani i ugrije. Baka je bila dobra srca i dala mu je posljednji komad kruha da se najede i spremila mu je ležaj pored vatre da se ugrije.

Sljedećeg je jutra nestalo oluje. Nebo je bilo sunčano a more mirna plavetna površina. Bilo je to prosjakovo djelo. Bio je on, naime, sam sveti Petar. Htio je nagraditi baku za njezinu dobrotu. U kući je bio jedan stari mlinac za kavu. Sveti Petar je naučio unuka kako će na mlincu mljeti sol. Trebao se samo tri puta prekriziti i reći mlincu da melje, a kad bi soli

Stjenoviti vršak Zakam (160 m)

bilo dovoljno, samo je mlincu trebao reći da stane. Tako je i bilo. Unuk je prodavao sol i lijepo zarađivao, a život im je postao ljepši.

Ali baka je bila stara i ubrzo je umrla. Unuku je bilo dosadno samome na pustom otoku pa se preselio u veliki grad. Kupio je veliku kuću punu zlata i opločenu mramorom. Zabavljao se s prijateljima na najluđe načine. Ali i takav mu je život ubrzo dosadio. Prodavao je sol za zlato pa je uskoro mogao kupiti lađu s tri jarbola. Napunio ju je jelom i pićem te je s prijateljima zaplovio morem oko svijeta. Zabavljali su se i opijali, pa zaspali. Svi su zaboravili da mlinac negdje dolje u potpalublju i dalje melje sol. Ubrzo je lađa bila puna soli i potonula zajedno sa svim putnicima, pa i mlincem. I tako vam mlinac još i danas negdje na dnu mora melje sol. Zato je more slano.

LAKŠE PREMUŽIČEVOM STAZOM

Prigodom sedamdesete godišnjice dovršenja Premužičeve staze, 2003. godine, članovi HPD »Prpa« prosjekli su i očistili oko dva kilometra najzapuštenije dionice kod Radlovca. Akciji se tada priključilo i PD »Visočica« iz Gospića. U kolovozu ove godine ista su društva ponovno čistila Premužičku na dionici od Radlovca pa sve do Korita ponad Mliništa. Ova dionica bila je, nažalost, toliko zarasla da se mjestimice hodalo pored staze. Osim toga, tijekom ljetnih mjeseci planinari »Prpe« i »Visočice« raščistili su od porušenih stabala više križanja s novoprobijenim šumskim cestama i obnovili markacije u blizini Baških Oštarija. O tim i ostalim aktivnostima spomenutih udruga na srednjem Velebitu može se više pročitati u »Ličkom planinaru« br. 3, 2006.

U akciji održanoj početkom listopada 2006. temeljito je pročišćena i iduća dionica Premužičeve staze od Dabarske kose do njezina kraja kod Prpić kosice, a u tome su se posebno istaknuli planinari iz Kaštel Sućurca koji su članovi HPD-a »Prpa«. Nije prvi put da su se angažirali na održavanju planinar-

skih putova na Velebitu – proljetos su, primjerice, obnovili planinarski put preko Badnja.

Pitanje kako održavati Premužičevu stazu stalno je aktualno. Stara je priča o tome kako bi sva planinarska društva iz Hrvatske trebala voditi brigu o ovoj jedinstvenoj planinarsko-turističkoj stazi, dugoj oko pedeset kilometara. U Lijepoj Našoj danas ima više od 200 planinarskih društava, pa bi Premužička, kad bismo ove kilometre podijelili na samo sto društava (onih s brojnim članstvom), zasigurno bolje izgledala.

Vlado Prpić

Radovi na Premužičevoj stazi

VLADO PRPIĆ

PLANINARSKI TISAK

TURISTIČKA KARTA VELEBITA

Javna ustanova »Park prirode Velebit« u Gospiću izdala je ove jeseni, u povodu 25 godina proglašenja Velebita parkom prirode turističku kartu koja obuhvaća cijelo područje Parka. To je prva karta koja obuhvaća cijeli Velebit, a koja, premda nisu ucrtni svi planinarski putovi, može biti korisna i planinarima koji žele imati pregled osnovnih turističkih mogućnosti na našoj najvećoj planini. Karta se može nabaviti u gradovima i općinama na području PP Velebit (knjižare, informativni centri, hoteli i sl.) te u upravi Parka prirode »Velebit« u Gospiću (Kaniža bb, 53000 Gospić, tel. 053/560-450, fax. 053/560-451, e-mail: velebit@gs.t-com.hr). Autori karte ujedno pozivaju planinare da na istu adresu jave svoje primjedbe i komentare, uočene greške i prijedloge za ispravke.

RUŽICA HENNEBERG

U Zagrebu je 8. rujna umrla prof. dr. Ružica Henneberg, dugogodišnja članica grupe »Goranin« u HPD »Zagreb-Matica«. Ispratili smo je na vječni počinak 12. rujna, ali da Ružice više nema među nama teško nam je pojmiti. Priključivši se grupi »Goranin« 1951. godine postala je neizostavnom njezinom članicom, što je ostala do kraja života.

Rođena u Zagrebu 24. studenoga 1920., Ružica je svoj radni vijek posvetila znanstveno-istraživačkim djelatnostima. Diplomirala je agronomiju 1943. na Gospodarsko-šumarskom fakultetu (od 1945. g. Poljoprivredni fakultet), te biologiju 1955. na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu, a doktorat znanosti obranila je 1962. godine. Bila je zaposlena najdulje na Poljoprivrednom fakultetu, na čijem je Zavodu za genetiku i oplemenjivanje bilja radila od 1957. Godine 1965. postala je znanstvenom suradnicom, 1975. izvanrednom i 1981. redovitom profesoricom u tom Zavodu. I nakon umirovljenja 1991. godine nastavila je raditi, redigirajući magistarske i doktorske radnje mladih suradnika. Objavila je Ružica velik broj znanstvenih i stručnih radova te stekla ugled i priznanja i u inozemstvu. Suradivala je u Europskom istraživačkom centru, FAO (Organizacija za ishranu i poljoprivredu), te u Europskom oplemenjivačkom programu za soju, a u suradnji s Europskom ekonomskom zajedni-

com istraživala je sredozemne vrste – bob, slanetak i leću.

Usporedo s tim intenzivnim znanstvenim radom Ružica je svoje slobodno vrijeme provodila ponajviše planinareći i družeći se s članovima grupe »Goranin«, osobito nakon vjenčanja s Andrijom Modrićem, također Goraninom. S grupom je pod vodstvom Eugena Kumičića obišla mnoge planine naše bivše države od Triglava do Durmitora, te u inozemstvu, ponajviše austrijske Alpe i talijanske Dolomite. U nas je prokrstarila dobar dio Velebita sa suprugom Andrijom koji je bio rodom iz velebitskog sela Modrići.

Povrh svega Ružica je imala još jednu sklonost, zapravo talent. Bila je obdarena smislom za pjesništvo, pa je u svakoj posebnoj prigodi spjevala odgovarajuću pjesmu u stihovima, bilo da godišnjicu grupe Goranin ili za rođendanske proslave svakog pojedinog člana. Sačuvali smo mnoge njezine pjesme prožete srdačnošću i duhovitim značajkama, već prema osobi kojoj su bile upućene.

Uza sav svoj znanstveni rad i ugled Ružica je ostala uvijek skromna, jednostavna, srdačna prema svakome, počev od prodavača u susjedstvu ili bolničara u bolnici do sveučilišnog profesora. Svi su je poštovali i voljeli, a nama će ostati u trajnoj uspomeni

prof. Ivona Ajanović-Malinar

PISMA ČITATELJA

DAR KOJI MI MNOGO ZNAČI

Poštovano uredništvo, ovim pismom želim se zahvaliti na vrijednom daru koji mi je poklonio zagrebački planinar i čitatelj »Hrvatskog planinara« Marjan Wilhelm. Naime, u lipnju ove godine Željko Poljak opisao je kratkom viješću u časopisu moju tragediju i zamolio planinare za pomoć, a g. Wilhelm potaknut tim pozivom darovao mi je preko urednika Alana Čaplara i člana uredništva Faruka Islamovića komplet zadnjih 20-ak godišta »Hrvatskog planinara«. Dar je to koji mi mnogo znači, i svima četvorici, a napose gospodinu Wilhelmu, najljepša hvala!

Starija godišta časopisa veoma će mi koristiti jer sam u tijeku prikupljanja građe za leksikon poznatih

planinara u BiH. Veliku pomoć u tome već mi je pružio Željko Poljak, a ovim putem pozivam da mi se jave planinari koji trenutno žive ili su živjeli u Hrvatskoj, a kroz svoje planinarsko djelovanje su ostavili zapažen trag na planinarstvu u BiH. Moja adresa je: Bulići 41, 70101 Jajce, BiH.

Sarajevski dnevnik »Oslobođenje« petkom objavljuje planinarsku rubriku, pa u njoj redovno predstavim HP i druga planinarska izdanja iz Hrvatske. Osim na taj način, gosp. Wilhelmu i čitateljima »Hrvatskog planinara« najbolje ću se zahvaliti priložima koje upravo pripremam.

Sakib Kliko, Jajce, BiH

HELIKOPTERSKO-PLANINARSKA AKCIJA NA KLEKU

Dom na Kleku sagrađen je i otvoren davne 1958. godine, no kako su smještajni kapaciteti bili mali i nisu mogli zadovoljiti sve veću potražnju za noćenjem, 1988. godine je dograđen. Nažalost, zbog »žurbe«, na dogradnji nije dobro izveden dio posla, pa su se pojavili problemi sa sanitarnim čvorom, umivaonikom te s grijanjem spavaonica zimi. Tijekom Domovinskog rata, razumljivo, održavanje je bilo u drugom planu, budući da je tijekom cijelog rata u domu bila vojna posada. U to je vrijeme zamro i rad HPD-a »Klek«, a s novom obnovom doma na Kleku krenulo se nakon obnoviteljske skupštine 7. svibnja 1995. Što je u tom poratnom vremenu sve napravljeno, najbolje mogu potvrditi posjetitelji doma.

Završetkom primarne obnove, postavilo se pitanje znatnije obnove i dogradnje u domu. Budući da je za to potrebno mnogo građevinskog materijala, a tran-

Kreće prva pošiljka

FRANJO PETRUŠIĆ

Nova peć pred planinarskim domom na Kleku

sport na leđima nije dolazio u obzir, jedino rješenje bilo je dogovoriti helikopterski transport. Nakon podužeg dogovaranja, 26. listopada 2006. sav je materijal upravo na taj način, u rekordno kratkom vremenu, dopremljen do doma na Kleku. Helikopterom je prevezen velik i težak štednjak, koji će ujedno služiti i za zagrijavanje spavaonica.

Zahvaljujući pomoći Hrvatskog ratnog zrakoplovstva, HPD »Klek« već je započeo s intenzivnim radovima, a glavni dio planira se završiti u 2007. godini. Društvo se zahvaljuje HRZ-u, Stanici HGSS-a Ogulin i svima koji su doprinijeli organizaciji i izvedbi transporta.

Miljenko Pavešić

DESET GODINA U SLUŽBI PRIRODE

Kišan i maglovit jesenji dan nije spriječio pedesetak planinara iz Klane, zaljubljenika u prirodu i njihovih gostiju da proslave desetu obljetnicu rada PD »Pliš«, Klana. Glavna svečanost održana je 21. listopada 2006. u lovačkoj kući »Prve njive« na Liscu. U autentičnom planinskom ambijentu krajolika na razmeđu Gorskog kotara i Primorja, uz pucketanje vatre iz kamina i prikazivanje dija pozitiva bilo je lijepo biti gost na ovoj proslavi.

PD »Pliš« osnovano je 24. svibnja 1996. na poticaj nekoliko klanjskih zaljubljenika u prirodu, koji su odlučili osnovati društvo i okupiti poklonike planinarstva sa šireg klanjskog područja. Društvo je dobilo ime »Pliš« po najbližem vrhu u klanjskoj okolici. Tijekom deset godina postojanja, kroz društvo je imalo oko 150 članova, a u tom razdoblju izvedeno je 111 jednodnevnih, 20 dvodnevnih i 6 trodnevnih društvenih izleta te nekoliko logorovanja djece i odraslih. Zimski uspon

Svečanost povodom 10. obljetnice rada PD »Pliš« iz Klane

na Pliš koji je prvi put organiziran 14. siječnja 2001. postao je tradicionalan (održava se uvijek druge nedjelje u siječnju). Svi koji su iskusili uspon na snijegu posut Pliš složiti će se da je to osobit doživljaj, pa nije neobično da se tom prigodom na Plišu okupi i do 200 planinara.

Osim organizacijom izleta, društvo se intenzivno bavi i očuvanjem prirodne i kulturne baštine šireg klanjskog područja. Odmah po osnutku društvo je pristupilo označavanju Klanjskog planinarskog puta. Put ima deset KT, početna se točka nalazi u okolici Klane, a zadnja u Studeni. Nakon što su Ivan Starčić, Davor Valenčić, Rudolf Iskra i Franjo Starčić označili staze, izdali su i vodič koji uvelike pomaže planinarima i izletnicima. Jedan od značajnijih projekata PD »Pliš« je i uređenje šetnice Klana – Kastav, koja je svečano otvorena 8. svibnja 2005. godine. Inicijator projekta bio je Boris Križan, a 15,4 km dugu stazu označio je Ivan Starčić. U suradnji s Općinom Klana i Društvom za povjesnicu društvo je saniralo kućicu »Rebar«. Ta nekoć neugledna kućica, danas je omiljeno izletište mnogih planinara, o čemu svjedoče mnoge riječi pohvale upisane u Knjigu dojmova.

Na svečanosti povodom 10. obljetnice osnutka dodijeljeno je 50-ak priznanja i zahvalnica svima onima koji su nesebično doprinijeli radu Društva. HPS je brončanim znakom odlikovao Anu Sušnik-Mudrić i Rudolfa Iskru za doprinos razvoju planinarstva, dok je Ivanu Starčiću uručen srebrni znak. Borisu Križanu, bivšem alpinistu koji je sudjelovao u

mnogim ekspedicijama širom svijeta i koji je član HPS-a već punih 50 godina, uručeno je najviše priznanje Saveza, plaketa. Osim njih, ponos PD »Pliš« su svakako i Željko Šebelja, aktivni alpinist čija je noga kročila na mnoge visoke planine, te Srećko Host koji je jedini prošao HPO te je također nosilac priznanja HPS-a. No, svi se članovi Društva mogu smatrati nagrađenima, jer planinar nagradu nalazi u osobnom ispunjenju i uživanju u čarima netaknute prirode.

Željka Šarčević

PRVA GODINA HPD »ZAPREŠIĆ«

HPD »Zaprešić« osnovano je u svibnju prošle godine. Odmah nakon osnutka počeli smo s raznim izletima, najprije u bliže planine, a potom i u one udaljenije, od Samoborskog gorja i Zagorja do Velebita i

Lapis Plus d.o.o.
ZASTUPNIK Pro-luX
ZA RH BiH i SLO

Compact dalekozori

Monokulari

ZOOM dalekozori

Panoramski dalekozori

Kompasi

Alu. bat. lampe

BESPLATNI PROSPEKTI 01/4677015
www.lapis-plus.hr

slovenskih planina. Kao najvrjedniji rezultat istaknimo da je Društvo već u prvoj godini postojanja premašilo brojku od 100 članova!

Organizirali smo planinarsku školu, jer samo planinari koji znaju osnovna pravila ponašanja u prirodi mogu biti kvalitetna jezgra u članstvu društva. Škola je započela krajem ožujka i trajala je dva mjeseca. Predavanja i izlete održavali su i vodili iskusni planinarski vodiči i instruktori. U školu se prijavilo 23 polaznika, a uspješno ju je dovršilo njih 20-oro. Svečanost dodjele diploma upriličili smo prigodom proslave prve godišnjice Društva, u nama najbližoj planinarskoj kući »Kameni svati«.

Tijekom ljeta nekolicina je najžešćih planinara posjetila Julijske Alpe u Sloveniji, a posjetili smo i talijanske Dolomite i ispenjali naš prvi tritisućnjak – Tofanu di Roses (3245 m). Posjetili smo također i vrhove Orjen i Subru te usput svratili u Boku Kotorску i Dubrovnik. Zatim smo bili malo na Velebitu pa opet u Julijskim Alpama, na Risnjaku i na najvišem vrhu Hrvatske – Dinari. Na Dinari je bilo čak 47 članova Društva.

Osim izleta, u suradnji s knjižnicom »Ante Kovačić« organizirali smo i nekoliko predavanja uz projekcije dija pozitivna, a povodom Dana planeta Zemlje

postavili smo izložbu fotografija »Naša jedina Zemlja«. Tim povodom organizirali smo i akciju čišćenja staza u okolici Zaprešića. Uspostavili smo dobru suradnju s osnovnim školama na terenskoj nastavi iz orijentacije u prirodi, a planiramo i organiziranje male planinarske škole za zainteresirane u osnovnoj školi u Zaprešiću. Uključili smo se u rad HPS-ovih komisija i četiri naša člana su završila tečaj za markaciste. Od HPS-a smo dobili na brigu stazu od Susedgrada preko Jagodišća do Kamenih svata, na kojoj smo već obnovili markacije. Planiramo trasirati i markirati jednu stazu u okolici Zaprešića, koja bi postala šetalište Zaprešićana i uvod u planinarenje za naše građane.

Sve Zaprešićane i druge zainteresirane pozivamo da nam se pridruže na sastancima četvrtkom u 19 sati u prostorijama na Trgu žrtava fašizma 17. To je prilika da otkrijete kako nam je uvijek lijepo i da se informirate o prošlim i budućim izletima.

Karmen Čičko

DAN HPD »PROMINA« IZ DRNIŠA

Proslava 58. obljetnice planinarstva u Drnišu počela je naizgled skromno – kratkim pozdravom predsjednika Tomislava Jerkovića gostima iz Šibenika i Gospića i tridestorici domaćih planinara i sponzora. Međutim, uspjesi društva nakon toga zorno su prikazani video-projekcijama pa su gosti uživali u prikazima uspona na vrhove Mont Blanca, Monte Rose, Grand Paradisa, Monte Chienta na Korzici, kao i u prikazu vještina mladih alpinista. Kada su gosti pozvani na demonstiranje hrabrosti i snage preko provalije – bio je to šlag na kraju. Posebno su impresionirali sedmogodišnji Drnišanin Ivan Barišić i četrnaestogodišnjak Karlo Jelinić iz Gospića koji su prvi put na sebi imali penjački pojas, karabinere i užice.

Planinari na Čavnovki, najvišem vrhu Promine

U sjeni nisu ostali ni mladi alpinisti Edita Radeljak i Toni Parat koji su ispenjali trideset metarsku okomitu stijenu. Dobar primjer kako obilježiti svoj dan bez velikih govoricija, ali slikovnim prikazom konkretnih aktivnosti!

HPD »Promina« je sljedbenik PD »Moseć« koje je osnovano 1958. godine. Nakon Domovinskog rata planinarska aktivnost ispod Promine ponovno je oživjela i Društvo danas broji 70 članova. Zanimljivo je da su stariji planinari uspjeli animirati mlade, posebno svoju djecu, što ovom Društvu jamči dobru budućnost. Šest članova završilo je speleološki tečaj, a trojica su postali članovi HGSS Stanice Šibenik.

I na kraju, vrijedno spomena je skrbljenje nad planinarskom kućom »Promina«, koja je iz dana u dan sve uređenija, a i posjećenija. Tomislav Čanić

STAZAMA NIKOLE TESLE

Časopis »Hrvatski planinar« objavio je ljetos zanimljiv članak Branka Tesle o planinarskim izletima Nikole Tesle povodom proslave 150. godišnjice njegova rođenja. U tom je članku opisano kako se Nikola popeo na vrh Okić brda u blizini Raduča u Lici, dvadesetak kilometara južno od Gospića.

Dana 23. rujna članovi PD »Duga« iz Rijeke organizirali su izlet na taj vrh. Na vrh Okić brda planinare je vodio Branko Tesla, pranećak Nikole Tesle. S Okić brda pruža se vrlo lijep vidik na okolna brda Palež, Teslinu kosu, Bilo, Dobrića kosu, Ogljaj, Malovan i Sveto brdo. Pozornost Nikole Tesle posebno je

privlačilo brdo Malovan, na kojem je planirao postaviti svjetlo koje bi obasjavalo cijelu Liku i Dalmaciju.

Nakon silaska s vrha Okić brda članovi PD »Duga« uputili su se u selo Smiljan, gdje su posjetili memorijalni muzej Nikole Tesle. U muzeju se mogu vidjeti modeli nekih Teslinih izuma; indukcijski motor, model s metalnim jajetom koji prikazuje djelovanje rotacijskog magnetnog polja, model Tesline zavojnice kojom je Tesla razvio prvu neonsku i fluorescentnu rasvjetu i prve rendgenske fotografije. Zahvaljujući gospodinu Branku Tesli i dobroj pripremi ovog izleta, planinari PD »Duga« vratili su se u Rijeku puni nezaboravnih dojmova. Branko Jugović

NOVA UPRAVA U HPD »KOZJAK«

Na izornoj skupštini 30. lipnja u Kaštel Sućurcu, izabrana je nova uprava HPD-a »Kozjak«, koja je odmah uspješno započela s radom. Novi predsjednik je Ladislav Barić, a za dopredsjednike su izabrani Joško Bonacin i dr. Mihovil Biočić. Ostali su članovi Upravnog odbora Željko Ban, Marija Antičević, Tihomir Šiskov, Paviša Bratinčević, Darija Ivanišević, Ljubomir Barić i Špirko Domljanović, a osim njih u UO po jednog člana daju Grad Kaštela, Mjesni odbor i mladež. Članovi Nadzornog odbora jesu Ante Slavić, Ante Bakotin i Frane Žegarac, a u Sud časti izabrani su Katjuša Kokić, Žarko Bakotin i Mate Božin. Poželimo gore spomenutima da nastave i dalje uspješno voditi kaštelansko HPD »Kozjak«. Ladislav Barić

KALENDAR AKCIJA

9. 12. Planinarska noć u Međimurju

Gornje Međimurje

HPD »Međimurje«, Čakovec

Magdalena Bistović, 040/310-955

Bogomir Trabe, 091/50-49-566

16. 12. Božićno-novogodišnje druženje

Kozjak, pl. dom »Malačka«

HPD »Malačka - Donja Kaštela«, Kaštel Stari

Petar Penga, 098/95-35-834

18. 12. Noćni pohod na Oštrc

Samoborsko gorje, Oštrc

HPD »Željeznica«, Zagreb

Damir Bajs, 098/231-876

11. prosinca
SVJETSKI DAN PLANINA

Sadržaj 98. godišta »Hrvatskog planinara«

ČLANCI

Bajs, Damir	Bjelašnica – ponovno otkrivena ljepotica	340
Bajs, Damir	Blegoš – predalpski ljepotan	307
Bajs, Damir	Pokljuške planine	179
Bajs, Damir	Sniježnica i Konavle – atraktivni jug Hrvatske	205
Bajs, Damir	Uspón na Grosser Hafner dugo se pamti	377
Bajs, Damir	Veliki Draški vrh i Tosc	425
Balaško, Branko	Zimske radosti na Triglavu i oko njega	370
Barišić, Teo	Kroz Kitu Gaćešinu u središte Crnopca	392
Belavić, Mirko	Zašto volim planinu	170
Berljak, Darko	Gdje Hrvata prije nikad bilo nije	330
Borovec, Martina	Meksiko je zemlja koja se ne zaboravlja	93
Bošnjak, Miljenko	10 godina Planinarskog saveza Herceg-Bosne	147
Božić, Vlado	Dragičeve špilje u Svilaji	433
Božić, Vlado	Novo speleološko učilište	358
Braum, Branko	Jedan lijepi izlet na Sisol	309
Burica, Gordana	Jedno dežurstvo u planinarskoj kući	263
Burica, Gordana	Mjesečina nad Svetim brdom	42
Burica, Gordana	Subra i njezine silne stijene	430
Čaplar, Alan	Ono što nas čini sretnima	110
Čaplar, Alan	U potrazi za izgubljenim Zrinom	348
Činkl, Josip	Jesenska šetnja po Dilj-gori	354
Čubrilo, Jovica	Kremen – lijepa, malo poznata planina	50
Čujić, Boris	Djevičanske stijene kineskog Sichuana	242
Đurđević, Tatjana	Učka – ponosni čuvar Kvarnera	122
Franić, Ivica	Zaljubljen sam u Velebit (interview s prof. Andrijom Benkovićem) ...	143
Gerić, Miljenko	Biokovska tura koja ostaje u pamćenju	128
Gilić, Stanislav	Naše stijene	222
Gojević, Marko	Samograd – stijena po kojoj se zna koja je ura	295
Gojević, Nikola	Dinarska zima	168
Gracin, Joso	Dinara nije dopustila da joj se popnemo na tjeme	13
Gracin, Joso	Otkriće iznad kanjona Krke	311
Horvat, Anđelko	Sunce nad Antelaom, kraljem Dolomita	173
Horvat, Anđelko	Alpski velikan Ortler	15
Islamović, Faruk	Na velikoj ladi	420
Islamović, Faruk	Sjedili smo na Velikom Stolcu	132
Jagarić, Vladimir	Alpinizam u doba NDH	315
Jagarić, Vladimir	Na Hunjki	214
Juras, Ante	Na Čabulji ovoga ljeta	345

Juras, Ante	Trtar na raskrižju želja i stvarnosti	255
Jurčić, Kristina	U carstvu velebitskih kukova	25
Kolac, Dragutin	Na vrh Petzecka	397
Lacković, Nina	Ljepota koje se ne mogu dovoljno nagledati	224
Matošić, Željko	Kako smo probijali led	297
Meštrić, Branko	»Nehrastovi« hrastovi	69
Meštrić, Branko	Ah, svi ti borovi!	31
Meštrić, Branko	Čempresi?	104
Meštrić, Branko i Kodžoman, Jure	www.plsavez.hr	410
Meyers, George	Penjanje u Yosemiteu	56
Mohar, Darko	Tri planinske ceste	258
Munitić, Fea	Vječni Mosor	82
Novačko, Stjepan	Na Kostelsko gorje!	390
Patačko, Slavko	Igra oblaka i sunca na Gran Paradisu i Mont Blancu	414
Pavešić, Miljenko	Ja, vodič	385
Pavešić, Miljenko	Uspon na Klek – bos!	219
Pavešić, Miljenko	Vodenica pod Velebitom	142
Pavlin, Tomislav	Tako smo markirali Dinaru	162
Perković, Marin	Po Mljetu planinarski	209
Pervan, Tvrtko	Gran Paradiso – jedini »samo« talijanski četiritisućnjak	301
Pervan, Tvrtko	Marmolada (3342 m), kraljica Dolomita	88
Poljak, Željko	Jako strogi planinari	29
Poljak, Željko	Nekoliko iskustava iz planina s one strane Velike bare	53
Poljak, Željko	O Svilaji i kako na nju	290
Prizmić, Vinko i Dujmić, Hrvoje:	Tragedija na Svetom brdu	44
Prizmić, Vinko	HGSS proslavila 55. obljetnicu	9
Radovanović, Vanja	Zgode i nezgode s planinarskih putovanja	66, 106, 138, 188
Rajer, Branko	Pad u ledenjačku pukotinu	229
Sablek, Tomislav	Mölltaler ledenjak	62
Švajda, Dario	Čovjek u visinama i visinska bolest	265
Švajda, Dario	Deset pravila za zdravo i sigurno planinarenje	235
Švajda, Dario	Izbjegnimo smrztotine	102
Švajda, Dario	Nosite li u ruksaku komplet prve pomoći?	145
Švajda, Dario	Ozljede u lavinama	399
Švajda, Dario	Planinarski štapovi	184
Švajda, Dario	Pothlađivanje tijela	362
Švajda, Dario	Udar groma	320
Tesla, Branko	Planinarske šetnje Nikole Tesle	250
Tomičić, Davor	Veliki Golić i Rožanski vrh – izazov za oči i dušu	382
Vranješ, Denis	Bat na Kijevskom Kozjaku	212
Vršić, Sonja	Na izvoru rijeke Mure	23
Wilhelm, Marijan	Kako smo tražili izgublenu »ovcu« (planinarku S.)	386
Zerpini, Elena	Esperanto povezuje europske planinare	135
Zoričić, Tomislav	Potop na Tre Cime	20
Žagar, Jasna	Bila sam na Mjesecu	436
Žagar, Jasna	Šetnja pjegavog daždevnjaka	186
Žagar, Jasna	Zeleni div Pelister	304
Žara, Vlasta	Klek – letenje bez metle	318
Žitković, Orsat	Pelješac je svijet za sebe	202
Žitković, Orsat	Uspon na Subru	64

SLIKOVNI PRILOZI

Berljak, Darko: Glavni odbor HPS-a	149
Naši vidici (fotografije članova PD »Velika Gorica«)	140
Priča o drvu (fotografije: Marijan Wilhelm)	60
Priče u kamenu (fotografije: Marijan Wilhelm)	100
Znakovi naših planinarskih društava i klubova	220

IZ RADA HPS-a

Godišnja priznanja i nagrade Izvršnog odbora HPS	2
Hrvatski planinarski savez u 2005. godini	3
Planinarski kalendar za 2007. godinu	388, 428

RUBRIKE

Gorsko spašavanje	112, 153, 276, 403
In memoriam: Cvjetko Šoštarić - 37, Zoran Skračić, Miroslav Duplančić, Ivan Milun, Dragutin Hanžek - 117, Matija Mlinac - 236, Zlata Halmi Stanić - 279, Đuro Makšan - 324, Darko Matić - 402, Ružica Henneberg - 442	
Kalendar akcija	40, 80, 120, 160, 200, 240, 288, 328, 368, 408, 446
Pisma čitatelja	116, 195, 270, 364, 442
Planinarske kuće	35, 77, 154, 192, 274
Planinarski putovi	36, 74, 115, 155, 196, 278, 441
Planinarski tisak	33, 72, 237, 277, 323, 365, 402, 441
Speleologija	38, 116, 280
Zaštita prirode	283, 324, 404
Tko je što u hrvatskom planinarstvu: Boris Buljan - 34, Miro Lay - 71, Antun Lovrić - 114, Ivan Jakovina - 157, Mirko Belavić - 197, Branko Meštrić - 238, Drago Trošelj - 275	
Vijesti	39, 79, 118, 158, 198, 239, 284, 325, 366, 405, 443

HRVATSKI PLANINAR

**Svim suradnicima i
čitateljima želimo
mnogo ugodnih i lijepih
planinarskih izleta
u 2007. godini!**

OPREMA ZA AKTIVAN BORAVAK U PRIRODI

- ▶ planinarenje
- ▶ kampiranje
- ▶ alpinizam i sportsko penjanje
- ▶ speleologiju
- ▶ alpsko i turno skijanje

*Vrhunska oprema
za vrhunske rezultate!*

Članovima HPS-a na gotovinsko plaćanje
odobravamo popust **-10%** a na jednokratno plaćanje karticama **-5%**